

Informační zdroje v procesu rozhodování žáků střední odborné školy o další vzdělávací a profesní dráze

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Petr Hlad'o, Ph.D.

Vypracovala:

Ing. Nikola Kudrfalcová

Brno 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Informační zdroje v procesu rozhodování žáků střední odborné školy o další vzdělávací a profesní dráze** vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 28. 5. 2015

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Petru Hlad'ovi, Ph.D. za metodické vedení této práce, za rady a svěřené zkušenosti, cenné připomínky a vstřícnost.

Zároveň děkuji všem žákům posledních ročníků Obchodní akademie T. G. Masaryka v Jindřichově Hradci a jejich třídním učitelkám Ing. Jitce Kozákové a Mgr. Iloně Hauzrové za spolupráci v průběhu kvantitativního průzkumu, bez kterého by tato práce nemohla vzniknout.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá problematikou informačních zdrojů v procesu rozhodování žáků střední odborné školy o další vzdělávací a profesní dráze. V teoretické části je vysvětlena terminologie, popsána situace absolventů středních odborných škol, identifikovány dostupné informační zdroje a potřebné kariérové informace. V praktické části jsou uvedeny výsledky kvantitativního průzkumu, jehož cílem bylo prostřednictvím dotazníkového šetření zjistit, které informace považují žáci vybrané střední odborné školy při volbě další vzdělávací a profesní dráhy za důležité a jaké informační zdroje skutečně využívají.

Klíčová slova

Zdroje kariérových informací, kariérové informace, volba další vzdělávací dráhy, volba povolání, kariérové rozhodování, střední odborná škola

Abstract

This bachelor thesis is focused on sources of career information in process of choosing further courses of education or professional career used by vocational school pupils. In the theoretical section main terms are explained, the situation of graduates vocational school is described and sources of career information and career information are identified. In the empirical section the results of the quantitative survey are quoted. The goal of the thesis is to describe, which career information are the most important and which sources of career information are used by vocational school pupils within the process of choosing a further courses of education or professional career.

Keywords

Sources of career information, career information, choosing a further course of education, career choice, career decision-making, vocational school

Obsah

1	Úvod	10
2	Cíle bakalářské práce	12
2.1	Cíle teoretické části práce	12
2.2	Cíle praktické části práce	12
3	Materiál a metodika zpracování	13
3.1	Materiál a metodika zpracování teoretické části práce.....	13
3.2	Materiál a metodika zpracování praktické části práce.....	13
4	Současný stav řešené problematiky	14
4.1	Základní terminologie	14
4.1.1	Kariéra.....	14
4.1.2	Povolání, profese, zaměstnání.....	14
4.1.3	Volba povolání.....	15
4.1.4	Volba další vzdělávací dráhy	16
4.1.5	Profesní dráha	16
4.1.6	Profesní orientace.....	16
4.1.7	Kariérové informace	17
4.2	Situace absolventů středních škol	17
4.2.1	Vzdělávací dráha	18
4.2.2	Profesní dráha	19
4.3	Informační zdroje.....	21
4.4	Materiály obsahující kariérové informace.....	23
4.4.1	Výhody a nevýhody tištěných materiálů.....	23
4.4.2	Aktuálně dostupné tištěné materiály	24
4.4.3	Výhody a nevýhody materiálů na internetu	25
4.4.4	Materiály na internetu.....	26

4.5	Informace potřebné pro rozhodování žáků o další vzdělávací a profesní dráze	29
4.5.1	Informace o uplatnění na trhu práce	31
4.5.2	Informace spojené se vstupem na trh práce	32
4.5.3	Informace o pracovně právní problematice	32
4.5.4	Informace o vzdělávací nabídce	33
5	Praktická část a výsledky práce	34
5.1	Vyhodnocení dotazníkového průzkumu	34
5.1.1	Vzdělanostní aspirace	35
5.1.2	Informační zdroje	37
5.1.3	Internetové informační zdroje	40
5.1.4	Kariérové informace	41
5.1.5	Informační zázemí	46
5.1.6	Povědomí o institucích poskytujících kariérové informace	48
5.1.7	Informační potřeby vztahující se k sebepoznání	49
5.1.8	Rozvoj dovedností	52
6	Diskuze	53
7	Doporučení pro pedagogickou praxi	56
8	Závěr	58
9	Seznam použité literatury	60
A	Dotazník	65

Seznam obrázků

Obr. 1	Respondenti podle oboru vzdělání	35
Obr. 2	Vzdělanostní aspirace	37
Obr. 3	Využívané zdroje informací	39
Obr. 4	Internetové zdroje	41
Obr. 5	Informace, které by žáci při volbě další vzdělávací a profesní dráhy využili	42
Obr. 6	Informovanost žáků o jejich profesní budoucnosti	46
Obr. 7	Role školy v předávání kariérových informací	47
Obr. 8	Povědomí o činnostech IPS ÚP	48
Obr. 9	Povědomí o činnostech PPP	49
Obr. 10	Zájem o test zájmů	50
Obr. 11	Zájem o test schopností a vlastností	51
Obr. 12	Zájem o test zdravotního stavu	51

Seznam tabulek

Tab. 1	Respondenti podle oboru vzdělání	35
Tab. 2	Vzdělanostní aspirace	36
Tab. 3	Využívané zdroje informací	38
Tab. 4	Informace, které by žáci při volbě další vzdělávací a profesní dráhy využili	44
Tab. 5	Informovanost žáků o jejich profesní budoucnosti	46
Tab. 6	Role školy v předávání kariérových informací	47
Tab. 7	Povědomí o institucích zabývajících se kariérovým poradenstvím	48
Tab. 8	Informační potřeby vztahující se k sebepoznání	50
Tab. 9	Zájem o praktický výcvik zaměřený na rozvoj dovedností v následujících oblastech	52

1 Úvod

Tato bakalářská práce je zaměřena na situaci žáků posledních ročníků středních odborných škol, kdy žáci stojí před důležitým rozhodnutím o své vzdělávací a profesní budoucnosti. Rozhodují se, jestli budou pokračovat ve vzdělávání, nebo vstoupí na trh práce. Žáci středních odborných škol už svou prvotní volbu povolání provedli. Volbou konkrétního oboru vzdělávání na střední škole určili směr svého dalšího působení. Přesto ale existuje spousta alternativ, ze kterých si stále mohou vybírat, aniž by museli upustit od své prvotní volby. Strádal (2001, s. 153) přirovnává tuto situaci k nádraží, kde nastoupíte do vlaku, a během cesty můžete přestoupit, i když základní směr vaší jízdy je již dán, způsob jeho dosažení může být různý.

Žijeme v 21. století, které je charakteristické velkým počtem možností pracovního uplatnění, ale i velkým počtem různých studijních oborů. K tomu aby jedinec zjistil své preference v oblastech světa práce, musí být veden k sebepoznání a k získávání informací a zkušeností v této oblasti. Stále větší důraz je proto kladen na systematickou výchovu k povolání, profesní orientaci žáků. (Mezera, 2005, s. 3)

Při rozhodování o vzdělávací a profesní dráze se obecně u každého jedince srovnávají dvě základní oblasti. Těmito oblastmi jsou atributy na straně člověka a atributy na straně vzdělávací a profesní. Atributy na straně člověka představují například schopnosti, vlastnosti, zájmy, fyzické předpoklady, zdravotní stav, ale také kvalifikační potenciál. Atributy na straně vzdělávací jsou stupně a obory vzdělání, profily absolventů, podmínky přijetí ke studiu, podmínky ukončení studia, délka studia, cena studia, informace o vzdělávacích institucích atd. Profesními atributy nazýváme například náplň práce, pracovní objekty, pracovní prostředky, pracovní prostředí, poptávku a nabídku na trhu práce, mzdu, plat, pracovní dobu, profesní růst, možnosti podnikání atd. Tyto oblasti je potřeba vzájemně porovnávat a zjišťovat, kde jsou ve shodě a kde se naopak rozcházejí. Cílem poté je zvolit si takový směr profesní orientace, aby byly atributy v co největší shodě. (Volba povolání, 2009)

Rozhodování o další vzdělávací a profesní dráze je tedy velmi individuální. Každá osobnost má své atributy, na kterých rozhodování závisí a pro které je nutné hledat patřičné informace. V současné době vyspělých informačních technologií a využívání internetu jsou žáci zaplavení informacemi, ve kterých je těžké se orientovat a posoudit jejich věrohodnost. Z výzkumů však bylo zjištěno, že žáci využívají

ty informační zdroje, o kterých se dozvědí zejména ve škole. Z toho vyplývá, že role školy v poskytování kariérových informací je klíčová. (Šťástnová, Drahoňová, 2012, s. 37)

Informovanost žáků o sobě samém, o konkrétních povoláních a možnostech vzdělávání má bezesporu vliv na jejich rozhodování o další vzdělávací a profesní dráze. Informace musejí žáci od někoho nebo z nějakých zdrojů získat. A právě tomu, jaké informační zdroje žáci používají a jaké informace v nich vyhledávají, se věnuje tato bakalářská práce.

2 Cíle bakalářské práce

2.1 Cíle teoretické části práce

Cílem teoretické části práce je syntetizovat teoretické a empirické poznatky o aktuálním stavu řešené problematiky, tedy roli informačních zdrojů v procesu volby další vzdělávací a profesní dráhy žáků středních odborných škol. Mezi dílčí cíle patří vysvětlit základní terminologii, která bude v práci používána; rozebrat možnosti budoucího profesního směřování absolventů středních škol; identifikovat základní informační zdroje využívané žáky při rozhodování o další vzdělávací a profesní dráze; popsat dostupné informační zdroje a analyzovat jejich výhody a nevýhody. Neméně významným cílem je shrnout poznatky o informačních potřebách žáků, konkrétně jaké informace žáci při kariérovém rozhodování potřebují.

2.2 Cíle praktické části práce

Cílem bakalářské práce je prostřednictvím dotazníkového šetření zjistit, které informace považují žáci vybrané střední odborné školy při volbě další vzdělávací a profesní dráhy za důležité a jaké informační zdroje skutečně využívají. Nejdříve bude zjišťována aspirace žáků střední ekonomické školy ohledně jejich dalšího vzdělávacího a profesního působení po složení státní maturitní zkoušky. Budou sledovány jednotlivé informační zdroje a podrobněji budou rozebrány internetové zdroje. Informační potřeby budou zjišťovány v oblasti povolání, studijních oborů, jednotlivých školních institucích, dalších vzdělávacích kurzů, hledání zaměstnání a pracovně-právní problematiky. Zjišťována bude také aktuální situace z hlediska kvantity a kvality předávaných informací na konkrétní střední odborné škole.

3 Materiál a metodika zpracování

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická práce obsahuje poznatky ze současného stavu řešené problematiky. Praktická část popisuje výsledky provedeného dotazníkového šetření.

3.1 Materiál a metodika zpracování teoretické části práce

Materiálem pro zpracování teoretické části jsou odborné publikace, legislativa a internetové zdroje. Z internetových zdrojů je využíván zejména internetový portál Národního ústavu pro vzdělávání a dále internetové stránky specializované na kariérové rozhodování. Metodikou teoretické části je analýza, srovnávání a syntéza teoretických poznatků z odborných zdrojů.

3.2 Materiál a metodika zpracování praktické části práce

Materiálem praktické části jsou respondenti z dotazníkového šetření. Šetření se zúčastnilo celkem 53 respondentů a jsou jimi žáci posledních ročníků Obchodní akademie T. G. Masaryka v Jindřichově Hradci. Z uvedeného počtu respondentů je 25 žáků oboru vzdělání obchodní akademie a 28 žáků ekonomického lycea. Výběr respondentů je záměrný, kvůli dostupnosti a ochotě dané střední odborné škole spolupracovat při psaní této práce.

Použitou metodou kvantitativního průzkumu v praktické části je dotazník. V dotazníku jsou použity položky z Výzkumu služeb kariérového poradenství a potřeb jeho klientů na základních a středních školách, který provedl v roce 2003 Národní ústav odborného vzdělávání a to z důvodu následného porovnání. Data pro zpracování jsou sbírána prostřednictvím vytištěných dotazníků, které byly osobně administrovány mezi respondenty na začátku vyučovací hodiny.

Dotazník obsahuje 10 polouzavřených nebo uzavřených položek. V dotazníku jsou využity bipolární a Likertovy škály. Data z vyplněných dotazníků jsou zpracována základními statistickými metodami s využitím programu Microsoft Excel 2010. Uspořádaná data jsou sestavena do tabulek absolutních i relativních četností a zároveň jsou graficky znázorněna pomocí výsečových a sloupcových grafů. Zpracovaná data jsou charakterizována výpočtem aritmetického průměru.

4 Současný stav řešené problematiky

4.1 Základní terminologie

4.1.1 Kariéra

Existují různá pojetí kariéry. Podle Bělohlávka (1994, s. 9) lze kariéru nahradit slovem dráha nebo postup, který má svůj začátek a konec. V tomto pojetí kariéra začíná nástupem do školy, do zaměstnání a končí v současnosti. Můžeme ji rozdělit na vnitřní a vnější. (Bělohlávek, 1994, s. 9; Malinová, 2011, s. 10)

Vnitřní (subjektivní) kariéra odráží význam dosavadního postupu z pohledu jednotlivce, hodnotí splnění individuálních cílů, zabývá se preferencemi, spokojeností apod. Pracují s ní zejména psychologické obory. Vnější (objektivní) kariéra je zaznamenána například v životopisech. Patří sem přehledy vzdělání, zaměstnání, kurzů, získaných ocenění nebo certifikátů. Nevypovídá ale nic o úsilí, těžkosti či lehkosti s jakou člověk svou kariéru získal. (Bělohlávek, 1994, s. 9; Malinová, 2011, s. 10)

Bělohlávek (1994, s. 11) definuje kariéru následovně: *„Je to dráha životem, zejména pak profesní, na které člověk získává nové zkušenosti a realizuje svůj potenciál.“*

Podle Malinové (2011, s. 9) je kariéra multidisciplinární oblast, která zahrnuje problematiku vzdělávání, pracovních aktivit, individuálního vývoje, profesní orientace a kariérních voleb, celoživotního vzdělávání, managementu, řízení lidských zdrojů, pracovně-právní, trhu práce, zaměstnanosti a nezaměstnanosti. Souvisí s ekonomickou situací člověka a jeho rodiny.

Pro potřeby této práce bude kariéra chápána jako dráha životem, během níž člověk získává nové zkušenosti, začínající nástupem do školy a následně probíhající v průběhu aktivního pracovního života jedince.

4.1.2 Povolání, profese, zaměstnání

Pojmy povolání, profese a zaměstnání mají velmi podobný význam. Někdy jsou v odborné literatuře chápána jako synonyma. Přesné definice těchto slov neexistují a obecně se dají vzájemně nahrazovat.

Špok (2015) se zamýšlí nad rozdíly, které mezi výrazy povolání, profese a zaměstnání jsou. *Povolání* má nejobecnější význam a je spojováno s posláním, napl-

něním, se smyslem, který lidé chtějí v práci a svém životě nalézat. Povolání neznamená nějakou konkrétní pozici ani zaměstnání, ale nějaké určení, ke kterému je člověk volán, povolán. Někdo najde své povolání (poslání) ve starosti o své děti a rodinu, jiný v nutnosti chránit přírodu a životní prostředí. *Profese* je mnohem konkrétnější než povolání a Špok ji chápe jako jasně vymezenou pracovní roli, kterou lze zaměnit s pojmem zaměstnání. Profese má ale širší význam v tom, že je kladen důraz na celkovou roli, zodpovědnost a výsledky, které produkuje, dovednosti a znalosti a schopnosti, které nositel profese musí mít. Profesí může být například lékař, architekt nebo výtvarník. Profese se ale dále může členit na různá *zaměstnání*, například profese lékař je předpokladem pro výkon zaměstnání primář, chirurg, vědecký lékař apod. Zaměstnání je tedy určitá role ve světě práce. Z právního pohledu je zaměstnání vztah mezi konkrétním zaměstnavatelem a zaměstnancem (zaměstnanecký vztah), ze kterého vyplývají určitá práva a povinnosti, mzda, zodpovědnost apod. (Špok, 2015)

Povolání podle Tomšíka a Dudy (2011, s. 81) znamená zúžení okruhu pracovních míst, o které se člověk může ucházet. Úsilím každého by mělo být volit takové povolání, které odpovídá jeho individuálním zájmům a zároveň je v souladu s vnějším prostředím (situací na trhu práce). Po výběru povolání by měl logicky následovat sběr informací o pracovních místech, dále výběr pracovního místa, příprava na získání zaměstnání a podání přihlášky o zaměstnání. (Tomšík, Duda, 2011, s. 81)

Pro potřeby této práce budou pojmy povolání, profese a zaměstnání chápány jako synonyma. Primárně bude používán pojem povolání.

4.1.3 Volba povolání

Průcha, Walterová a Mareš (2013, s. 341) v Pedagogickém slovníku definují volbu povolání jako „*proces zahrnující rozhodování o volbě studia nebo přípravy na povolání, konkrétního povolání a celou profesní dráhu člověka a jako součást celkového vývoje osobnosti, v němž hlavní roli hrají rozhodovací procesy*“. V tomto smyslu je synonymem k volbě povolání tzv. kariérové rozhodování, kdy si jedinec volí svou další vzdělávací nebo profesní dráhu. Tento pojem je však používán v odborné literatuře z anglo-americké oblasti.

Člověk má možnost volit si své povolání v období produktivního pracovního věku. Obvykle volí povolání mezi čtrnáctým a devatenáctým rokem věku, kdy probíhá obvykle výběr střední školy a oboru vzdělání. V tomto období má člověk nejširší a nejméně omezené možnosti. V pozdějším věku se objevují různé překážky,

kteřé stěžují volbu povolání jako například nechuť opustit povolání, ve kterém máme zkušenosti, nechuť k dalšímu studiu apod. (Bělohávek, 1994, s. 59)

Volba povolání není jednorázový proces, naopak je to složitý proces podmíněný řadou faktorů působících na člověka během jeho života. Jedná se o individuální proces složený z menších voleb vztahujících se zejména k práci. (Hlad'o, 2012, s. 17)

4.1.4 Volba další vzdělávací dráhy

V Pedagogickém slovníku je vzdělávací dráha vysvětlena jako posloupnost absolvovaných druhů a úrovní vzdělávání, která předchází profesní dráze (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, s. 222).

Palán definuje vzdělávací cestu, nebo-li dráhu jako „*průchod jedince různými druhy a stupni škol dle vlastní potřeby, volby, možností a rozhodnutí*“ (Palán, 2002).

Hlad'o (2012, s. 17) doplňuje, že volba další vzdělávací dráhy je dlouhodobý rozhodovací proces, při kterém si žáci druhého stupně základní školy volí typ střední školy, oboru vzdělávání a konkrétní vzdělávací instituce. Obecně lze říci, že volba další vzdělávací dráhy znamená další rozhodování spojené s volbou vzdělávací dráhy. V tomto pojetí je pojem volba další vzdělávací dráhy užší než volba povolání, neboť je v jejím rámci jedincem řešena především volba vzdělávání.

4.1.5 Profesní dráha

Podle Pedagogického slovníku se profesní dráhou označuje „*objektivní průběh konkrétně vykonávané profesní činnosti během života člověka nebo-li sled povolání*“. Profesní dráze předchází vzdělávací dráha. (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, s. 222)

Profesní dráhu lze také popsat jako „*sled konkrétně vykonávaných profesních činností v průběhu aktivního života člověka*“. Profesní dráha může být náhodná, nebo záměrně řízená. Její průběh ovlivňuje řada faktorů, zejména školní a profesní příprava, morální a volní vlastnosti, vloh a dispozice, schopnosti celoživotního vzdělávání a souhra náhod. (Palán, 2002)

4.1.6 Profesní orientace

Profesní orientace znamená podle Pedagogického slovníku „*utváření a rozvíjení reálného profesního cíle a perspektivy mladého člověka a vlastností a schopností vý-*

znamných pro proces volby povolání, jeho vykonávání a ev. rekvalifikace“(Průcha, Walterová, Mareš, 2013, s. 222).

Podle Hřebíčka (1984, 1987 in Hlad'o, 2012, s. 18) se profesní orientací rozumí činnost spočívající ve vedení, usměrňování, orientování dětí, adolescentů i dospělých na určité profese s cílem získání všestranné připravenosti pro uvědomělou volbu povolání a pro její další konkretizaci.

Mezera (2005, s. 4) profesní orientaci chápe jako „*postupný proces výběru určité životní dráhy, která reflektuje zejména charakteristické rysy sebepojetí žáků a jejich typické osobnostní vlastnosti*“.

4.1.7 Kariérové informace

Slovo informace má mnoho definic, protože se používá v mnoha disciplínách a oborech. V kontextu kariérového poradenství se používá pojem kariérové informace. Hansen (2007, s. 13) kariérové informace chápe jako „*veškeré informace potřebné k plánování, získání a udržení si zaměstnání, ať již placeného nebo dobrovolného*“.

Mezi kariérové informace patří například informace o zaměstnání, dovednostech, kariérních postupech, studijních příležitostech, trendech a podmínkách na trhu práce, vzdělávacích programech a možnostech, vzdělávacích a školicích institucích, vládních a nevládních programech a službách a pracovních příležitostech. Kariérové informace znamenají základ pro služby kariérového poradenství. (Hansen, 2007, s. 13)

4.2 Situace absolventů středních škol

V průběhu studia na středních všeobecných nebo odborných školách se u středoškoláků – adolescentů (15–20 let) projevuje celosobnostní zrání. Utváří se jejich hodnotová orientace a profesní identifikace. Teprve ve fázi postadolescence (resp. v rané dospělosti) jsou mladiství schopni vzít samostatně do rukou svou profesní kariéru a učinit racionálně uspokojivá rozhodnutí. V tomto období se absolventi středních škol rozhodují o tom, jestli budou pokračovat ve své vzdělávací dráze, nebo vstoupí na trh práce a začnou svou profesní dráhu. (Hřebíček, 2002, s. 8)

4.2.1 Vzdělávací dráha

V případě, že se absolventi středních škol rozhodnou pokračovat ve své vzdělávací dráze, mají následující možnosti. Absolventi učebních oborů mají možnost prohlubovat své znalosti a dovednosti v nástavbových studijních oborech s maturitou. Absolventi studijních oborů s maturitou mohou jít studovat na vyšší odborné školy nebo na vysoké školy, případně získat výuční list nebo maturitní zkoušku na střední škole v jiném oboru vzdělání. Ani tím ale učení nekončí. Díky neustálým proměnám na trhu práce, vědecko-technickému pokroku, modernizaci pracovních prostředků, zavádění nových technologií, nové legislativě, změně nebo ztrátě zaměstnání apod. je nutné celoživotní vzdělávání a rekvalifikace. (Hlad'o, 2012, s. 90)

Od roku 2000 se prudce zvedl počet studijních míst na vysokých školách, díky tomu mají absolventi středních škol větší šanci studovat na vysokých školách a v menší míře volí studium vyšší odborné školy. V roce 2010 se 80 % absolventů maturitních oborů středních škol hlásilo ke studiu na vysokých školách a 63 % absolventů těchto oborů bylo přijato. To vypovídá o vysokém zájmu o studium na vysokých školách, ale zároveň to znamená, že ne každý, kdo se hlásí na vysokou školu, je přijat k jejímu studiu. (Burdová, 2011, s. 90)

Zájem absolventů středních škol o studium na terciární úrovni potvrzuje i šetření provedené Kuchařem, Vojtěchem a Kleňhou v roce 2014. Šetření ukázalo, že *„mladí lidé si uvědomují význam vzdělání, a to jak z pohledu získaných znalostí, tak z pohledu lepšího uplatnění na trhu práce, možnosti vyššího výdělku a menšího rizika nezaměstnanosti“*. Ke studiu na vysokých školách se ve školním roce 2013/2014 hlásilo 80–83 % absolventů středních škol a ke studiu na vyšších odborných školách se hlásilo pouze 11 % absolventů středních škol. (Kuchař, Vojtěch, Kleňha, 2014, s. 59)

Absolventi středních odborných škol s maturitou, kategorie M, se vyznačují tím, že se hlásí obvykle na obory na vysokých školách, které odpovídají těm, které studovali na střední škole, případně volí obory ekonomické. Při studiu na vysokých školách jsou poté méně úspěšní než absolventi gymnázií a lyceí, ale jsou úspěšnější než absolventi oborů kategorie L0 (střední odborné vzdělání s odborným výcvikem a maturitou) a absolventi nástavbového studia. Úspěšnost při studiu na vysokých školách, ale není stejná u všech oborových skupin. Závisí zejména na výběru oboru studia, náročnosti studia a i na znalostech získaných na střední škole. Absolventi oborů středních škol kategorie M vykazují oproti absolventům z gymnázií a lyceí vyšší míru předčasných odchodů ze studia vysokých škol. V letech 2009–2012 ze studia vysokých škol předčasně odešlo 28 % absolventů středních škol

kategorie M. Na poměrně vysokém procentu předčasných odchodů z vysokých škol se projevily skutečnosti jako otevřenost vysokých škol, nepořádání přijímacích zkoušek některými vysokými školami a přijímání uchazečů pouze na základě maturitního vysvědčení. Na vysoké školy jsou poté přijímáni studenti, kteří k tomu nemají studijní předpoklady a spíše „zkoušejí své štěstí“. (Pikálová, Vojtěch, Kleňha, 2014, s. 47–51)

Struktura absolventů hlásících se do terciárního vzdělávání se v posledních třech letech stabilizovala. Struktura přihlášených do terciárního vzdělávání (dostavili se k přijímacímu řízení) je následující. Největší podíl tvoří absolventi maturitních oborů kategorie M, konkrétně 45–46 % přihlášených. Na druhém místě jsou absolventi z gymnázií, ti tvoří 40 % všech přihlášených. Tyto dvě skupiny tvoří tedy 85–86 % absolventů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení na vysoké školy nebo vyšší odborné školy. Zbýlých 14–15 % se skládá z absolventů lyceí (8–9 %), absolventů oborů kategorie L0 (3 %) a absolventů nástavbového studia oborů kategorie L0 (3 %). (Kuchař, Vojtěch, Kleňha, 2014, s. 60)

Struktura přijatých uchazečů do terciárního vzdělání se mírně liší od struktury přihlášených kvůli různé míře úspěšnosti v přijímacím řízení. Pořadí jednotlivých skupin absolventů zůstává stejné. Nejvíce přijatých je absolventi maturitních oborů kategorie M a tvoří 44 % všech přijatých. Pouze o jedno procento méně přijatých je absolventů z gymnázií, 43 %. Zbýlých 13 % přijatých se skládá z absolventů lyceí (9 %), absolventi oborů kategorie L0 (3 %) a absolventi nástavbového studia oborů kategorie L0 (2 %). (Kuchař, Vojtěch, Kleňha, 2014, s. 60)

Výše popsaný výzkum se nezabývá absolventy středních odborných škol s výučním listem bez maturity. K tomu, aby se tito žáci mohli hlásit do terciárního vzdělávání, musejí mít složenou maturitní zkoušku. Pokud ji mají, spadají do některé skupiny absolventů, která již je součástí výzkumu. Situací, kolik absolventů s výučním listem chce pokračovat ve vzdělávací dráze a kolik jich chce vstoupit na trh práce, se výzkum nezabývá.

4.2.2 Profesní dráha

Absolventi, kteří se rozhodli dále nepokračovat ve vzdělávání nebo nebyli přijati k dalšímu studiu, hledají uplatnění na trhu práce. Čerství absolventi středoškolského studia a vyššího odborného studia to nemají s hledáním zaměstnání lehké.

Uplatnění absolventů vstupujících na trh práce souvisí úzce s poptávkou po pracovní síle z řad zaměstnavatelů. Nabídka pracovních míst se však liší v závislosti na oboru vzdělávání a tak šanci na uplatnění absolventů nelze genera-

lizovat. Například poměrně vysokou šanci získat zaměstnání mají absolventi ve zdravotnictví, lékařství a ošetrovatelství, kde je evidován dlouhodobý nedostatek kvalifikovaných pracovníků. Naopak velké problémy při hledání zaměstnání mívají absolventi ekonomických, gastronomických, zemědělských a obslužných oborů. Podle pracovníků pracovních úřadů je důležité pro dobré uplatnění na trhu práce být ochotný učit se. Konkrétnější požadavky zaměstnavatelů na absolventy se dále stupňují s úrovní vzdělání. Od absolventů s výučním listem je požadována schopnost čít a porozumět pracovním instrukcím. Od absolventů s maturitní zkouškou se očekává zběhlé používání výpočetní techniky. Absolventi vyšších odborných slov kromě jiného musejí mít dobrý ústní a písemný projev. Od absolventů s vysokoškolským diplomem se očekává všestrannost, zběhlost v cizích jazycích, schopnost rozhodovat se a nést zodpovědnost. Bez ohledu na úroveň vzdělání je považován za nejdůležitější faktor, který ovlivňuje dobré uplatnění absolventů na trhu práce, aktivní přístup absolventů k hledání zaměstnání. Naopak hlavní problém uplatnitelnosti absolventů škol na trhu práce je podle pracovníků úřadu práce nedostatečná spolupráce škol se zaměstnavateli a nedostatečná odborná praxe během studia (učení). (Skácelová, Vojtěch, 2009, s. 32–33)

Ze šetření zaměřeného na shodu získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání provedeného v roce 2010 plyne, že úplnou shodu vzdělání a zaměstnání vykazuje 47 % všech vyučených a 40 % všech maturantů. To znamená, že poměrně vysoké procento vyučených pracuje v neshodě se svým vzděláním, konkrétně 37 % vyučených pracuje na pozicích, které neodpovídají jejich kvalifikaci. Maturanti středního odborného vzdělávání jsou připravováni pro širší škálu uplatnění, a proto vyšší podíl maturantů pracuje v částečné shodě se svým vzděláním. Hrubé neshody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání tedy dosahuje pouze 28 % maturantů. (Burdová, 2011, s. 90)

Pokud porovnáme míru nezaměstnanosti čerstvých absolventů¹ v roce 2014 a v roce 2013, je zde sice patrné zlepšení situace, ale pouze v rámci jednoho procentního bodu. V dubnu 2014 byla míra nezaměstnanosti mezi absolventy škol 5,1 %, zatímco v dubnu 2013 byla 6,1 %. Došlo k poklesu míry nezaměstnanosti u téměř všech kategorií vzdělání s výjimkou absolventů gymnázií, kde došlo k nárůstu míry nezaměstnanosti. Největší pokles míry nezaměstnanosti je u absolventů učebních oborů. Úlovec a Vojtěch (2014, s. 17) si toto zlepšení vysvětlují jednak poklesem celkové míry nezaměstnanosti v ČR, uklidňující se ekonomickou si-

---

¹ Čerstvě nezaměstnaní absolventi jsou uchazeči o zaměstnání, kteří úspěšně ukončili studium nejdéle před 12 měsíci. (Úlovec a Vojtěch, 2014, s. 17)

tuací, poklesem populační síly ročníků a snižujícím se počtem absolventů škol a rostoucím zájmem o terciární vzdělávání. (Úlovec, Vojtěch, 2014, s. 17)

Podle kategorií vzdělání byla struktura nezaměstnaných absolventů v dubnu 2014 následující. U absolventů středního odborného vzdělání s výučním listem byla míra nezaměstnanosti nejvyšší, konkrétně 17,8 %. U absolventů středního odborného vzdělání s maturitou a odborným výcvikem byla míra nezaměstnanosti 14,2 %. Absolventi nástavbového vzdělání vykazují nejvýraznější meziroční pokles míry nezaměstnanosti na 18,5 % (v dubnu 2013 činila míra nezaměstnanosti u této skupiny 29,6 %). Absolventi středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou též zaznamenali pokles míry nezaměstnanosti a to na 11,6 %. Míra nezaměstnanosti se naopak zvýšila u skupiny absolventů gymnaziálního vzdělání na 4,4 %. V porovnání s ostatními skupinami ale stále zůstává nejnižší, protože většina absolventů pokračuje v terciárním vzdělávání. U absolventů vyššího odborného vzdělání je patrný pokles míry nezaměstnanosti na 10,2 %. (Úlovec, Vojtěch, 2014, s. 18)

V souvislosti s problematikou zaměstnanosti resp. nezaměstnanosti absolventů středních škol vznikla potřeba zařadit do kurikula vzdělávací strategie, které by připravovaly žáky na vstup na trh práce. V případě středních odborných škol jsou žáci připravováni na vstup a úspěšné prosazení se na trhu práce prostřednictvím průřezového tématu Člověk a svět práce. (Hlad'o, 2012, s. 98)

4.3 Informační zdroje

Zásadním prostředkem profesního sebeutváření jedince jsou informace. Informace představují zprávy, údaje, objasňovací prostředky, které informace tvoří, zpřístupňují a využívají. K tomu, aby lidský profesní vývoj probíhal uspokojivě (v souladu se světem práce), musí být člověk o této oblasti bezpodmínečně informován. Procesem profesního informování se prolínají dva základní okruhy informací. První okruh tvoří informace o vývojových profesně kariérních úlohách, situacích a podmínkách (sociální, ekonomický, vzdělávací, politický a kulturní rámec kariérních cest). Druhý okruh tvoří informace o vlastním „Já“ jedinců (o subjektech, strůjcích, tvořitelích individuálních profesních kariér). (Hřebíček, 2002, s. 10-11)

Dále je nutné, aby měli žáci k dispozici dva okruhy profesních informací. Měli by mít dostatek informací o attributech profesí. Na jejich základě si utvoří jasné a zcela konkrétní představy o typických pracovních činnostech a podmínkách kon-

krétních profesí a o požadavcích a průběhu profesní přípravy v konkrétních vzdělávacích zařízeních. Druhým důležitým okruhem jsou informace o samotném procesu profesní orientace. Ty jsou žádoucí pro zjištění faktů o možnostech konkrétního pracovního uplatnění v konkrétních profesích a konkrétních zaměstnavatelských zařízeních. (Hřebíček, 2002, s. 12–15)

Pro úspěšnou volbu další vzdělávací a profesní dráhy by žáci středních škol měli využívat dostatek relevantních a srozumitelných informací. Informace mohou pocházet z formálních i neformálních informačních zdrojů. Formální zdroje jsou objektivní, mají institucionální podobu. Řadíme mezi ně časopisy, noviny, internetové stránky škol, databáze vzdělávacích institucí, veletrhy škol, dny otevřených dveří na školách, informace poskytnuté během formálního kurikula, při kariérovém poradenství, informace dostupné na školních nástěnkách apod. Neformální zdroje mají subjektivní charakter, mají neinstitucionální podobu. Patří sem například informace od rodičů, sourozenců, kamarádů, přátel a známých, spolužáků a dalších osob z blízkého i vzdálenějšího sociálního okolí žáků. (Hlad'ová, Drahoňovská, 2012, s. 20)

Z dotazníkového šetření provedeného Hlad'ovou a Drahoňovskou (2012, s. 27) vyplynulo, že žáci středních odborných škol a středních odborných učilišť získávají informace pro volbu další vzdělávací a profesní dráhy nejčastěji z následujících informačních zdrojů. Mezi tři nejvýznamnější zdroje patří spolužáci a kamarádi (83,3 %), internet (84,8 %) a rodiče a členové rodiny (84,7 %). Jako zdroj informací jsou často využívány studované střední školy (82,7 %) a školy, kam se žák hlásí (78,1 %). Na dalších příčkách se umístili noviny a časopisy (56,6 %), televize (41,8 %), informační a poradenská střediska při úřadu práce (41,3 %) a pedagogicko-psychologická poradna (35,6 %).

Často využívaným zdrojem informací je pro žáky středních škol internet. Ze šetření Hlad'ové a Drahoňovské (2012, s. 29) je ale patrné, že většinu internetových serverů poskytujících informace o další vzdělávací a profesní dráze žáci neznají. Nevyužívají především servery nabízející podrobné informace o povoláních a jejich charakteristikách. Z těch, které využívají, se na třech prvních příčkách řadí servery www.vysokeskoly.cz (22 %), www.atlasskoltsvi.cz (17 %) a www.vysokeskoly.com (17 %).

Předchozí výsledky potvrzuje též dotazníkové šetření provedené Šťastnovou a Drahoňovskou (2012, s. 17), kdy bylo zjištěno, že žáci využívají informace zejména z rodiny, internetu, školy, kam se hlásí, ze současné školy a od kamarádů. Naopak méně využívají úřady práce, pedagogicko-psychologickou poradnu, televize

a časopisy. Při hledání odborné pomoci se žáci středních škol nejčastěji obracejí na některého z učitelů (27,8 % žáků), poté na školního poradce (7,2 % žáků), na úřad práce (5,8 % žáků), na pedagogicko-psychologickou poradnu (4,1 % žáků) a 2,7 % žáků se obrací na privátního poradce/psychologa. (Šťastnová, Drahoňovská, 2012, s. 17-19)

4.4 Materiály obsahující kariérové informace

K tomu, aby byly materiály obsahující informace prakticky využitelné, musejí podle Hansena (2007, s. 17) splňovat následující kritéria. Informace musejí být aktuální a dostupné, tak aby byly kdykoli k dispozici. Důležitá je cenová dostupnost a re-produkovatelnost ve velkém objemu. Pro čtenáře by měly být informace jednoduché, to znamená pochopitelné pro většinu obyvatelstva. Zároveň by měly být informace doplněné o školení pro kariérové poradce, kteří budou informace distribuovat.

Materiály obsahující kariérové informace lze rozdělit na tištěné a internetové. Oba druhy materiálů mají své výhody i nevýhody popsané níže. (Problematika sebepoznání ..., 2009, s. 36)

4.4.1 Výhody a nevýhody tištěných materiálů

Hlavní výhodou tištěných materiálů je, že k jejich prohlížení není potřeba žádná technika (žádné elektronické zařízení a nebo přístup k internetu). Z toho vyplývá, že si je čtenář může prohlédnout kdekoli například i v dopravním prostředku při každodenním dojíždění do školy nebo zaměstnání. Dále má čtenář při jejich prohlížení možnost udělat si pohodlí a v klidu si je důkladně prostudovat. (Problematika sebepoznání ..., 2009, s. 36)

Nevýhodou tištěných materiálů je jejich omezený rozsah, který omezuje i rozsah informací obsažených v tištěných publikacích. Čtenář v těchto materiálech nemůže vyhledávat konkrétní informace zadáváním různých informačních kritérií, ale je odkázán pouze na vyhledávání podle obsahu. Velkou nevýhodou je riziko zastarávání informací. V některých případech již v době vydání publikace informace nemusejí platit. (Problematika sebepoznání ..., 2009, s. 36)

4.4.2 Aktuálně dostupné tištěné materiály

Příkladem tištěného materiálu obsahujícího kariérové informace pro budoucí maturanty je **časopis Kam po maturitě.cz**. Časopis je přímo zacílený na maturitní ročníky všech gymnázií, středních odborných škol a 140 integrovaných středních škol v České republice. Jde o jedno z nejlépe hodnocených periodik pro výběr dalšího studia. Je oceňovaný studenty i studijními poradci. Vychází třikrát ročně. Obsahuje podrobné prezentace jednotlivých škol a v lednovém vydání 140 inzerátů. V září obsahuje aktuální seznam všech vysokých škol a vyšších odborných škol, články, jak si vybrat školu a co všechno lze studovat po maturitě. V lednu se zaměřuje na vysoké školy, jejich mapu, údaje o úspěšnosti a rady související s přijímacím řízením. V dubnu přináší seznam vysokých škol, které ještě přijímají přihlášky, seznam fakult, kam se lze dostat bez přijímacích zkoušek a další užitečné informace. Čtenáři časopisu v něm najdou nejen tipy na pomaturitní vzdělávání, ale i na jiné pomaturitní aktivity, když nejsou přijati na vysokou školu a nechtějí ztratit rok nicneděláním. Časopis je dostupný i v elektronické formě na www.kampomaturite.cz. V tištěné formě vychází 23 000 výtisků, které jsou pro studenty zdarma a odebírají je všechny okresní knihovny a poradenská centra pro volbu povolání při úřadech práce. (Kam po maturitě.cz, 2014)

Společnost Gaudeamus, která každoročně pořádá stejnojmenný veletrh pomaturitního a celoživotního vzdělávání, vydává pro registrované účastníky veletrhu **Průvodce budoucího vysokoškoláka**. Tento průvodce obsahuje 7 kapitol. Kapitola Základní orientace se věnuje otázkám: „Co chceš v budoucnu studovat?, Kterému globálnímu oboru se chceš věnovat?“ a dává základní rady pro správný výběr. Další kapitoly rozebírají první kroky při výběru školy, výběr konkrétní školy, možnosti studia v zahraničí, kde získat informace o škole, na které chce uchazeč studovat, zda má všechny informace, které potřebuje a jestli se orientuje ve vysokoškolských pojmech. Veletrh se koná každoročně v listopadu v Brně, v lednu v Praze a nově také v říjnu v Nitře. (Gaudeamus, 2013)

Prosincové číslo **časopisu Učitelské noviny** obsahuje přílohu s informacemi o vysokých školách pro následující akademický rok. V příloze je obsažen nejen seznam bakalářských a magisterských studijních programů a oborů na vysokých školách, fakultách a jiných součástech vysokých škol, ale i informace o přihláškách, přijímacích řízeních, dnech otevřených dveří apod. Časopis také obsahuje nabídku osvědčených kurzů, které budoucí maturanty připraví na maturitu a přijímací zkoušky. (Týdeník učitelské noviny, 2014)

Další možností, kde získat tištěné informace o vzdělávací nabídce, jsou **brožury vydávané přímo vysokými, vyššími odbornými školami a institucemi** pořádajícími různé rekvalifikační kurzy apod. Brožury obvykle obsahují informace o konkrétní škole nebo instituci, o přijímacích zkouškách, někdy i typové příklady testů, informace o přípravných kurzech, dnech otevřených dveří, úspěšnosti uchazečů o přijetí na školu, a nebo o uplatnění absolventů.

Řada jinde nedostupných **tištěných materiálů je dostupná v Informačních a poradenských střediscích při úřadu práce**. Tyto materiály jsou průběžně středisky doplňovány a aktualizovány. Jsou zde k dispozici zejména seznamy škol a informace z oblasti světa práce (průvodce světem povolání, návody jak postupovat během přijímacího řízení, informace o možnostech, způsobech a technikách hledání zaměstnání, charakteristiky profesí apod.). (Knoll, 2010, s. 5)

4.4.3 Výhody a nevýhody materiálů na internetu

Výhodou internetu je obrovský objem informací a to díky možnosti hledat informace nejrůznějšího typu v rámci celého světa. Čím dál tím dokonalejší internetové vyhledávače umožňují hledat informace prostřednictvím různých kritérií. Informační technologie dokážou vyhledávat konkrétní slova a slovní spojení v rozsáhlých textech, čímž usnadňují a zrychlují orientaci. V případě dobře udržovaných stránek je zajištěna i aktuálnost poskytovaných informací. (Problematika sebepoznání ..., 2009, s. 36)

Nevýhodou internetu je obtížnost posouzení kvalifikovanosti, pravdivosti, objektivity a aktuálnosti informačních zdrojů. Díky velkému objemu informací na internetu je uživatel vystaven nebezpečí přehlcení informacemi z různých zdrojů. V případě neudržovaných stránek hrozí zastarávání informací. (Problematika sebepoznání ..., 2009, s. 36)

Hlad'o (2008) uvádí, že internet je nejčastěji používaný informační pramen při samotné přípravě žáků na volbu povolání a jeho význam vzrůstá i ve školní přípravě. Informační zdroje lze efektivně využít k vyhledávání informací o možnostech vzdělávání, jednotlivých profesích a uplatnění na trhu práce, rad pro psaní životopisu a přijímací pohovor, k přípravě na přijímací zkoušky a pro získávání praktických dovedností (např. nácvik vyhledávání pracovních míst). Nevýhody internetu jako jsou nedůvěryhodnost, nepravdivost, neobjektivita nebo neaktuálnost by měli eliminovat učitelé tím, že v průběhu vyučování žákům zprostředkují ověřené internetové odkazy. Cílem práce s internetem je seznámit žáky

s možnostmi pro volbu povolání, naučit žáky kriticky hodnotit a samostatně pracovat s kariérovými informacemi. (Volba povolání, 2009)

4.4.4 Materiály na internetu

Mezi ověřené internetové zdroje patří webové stránky **www.infoabsolvent.cz**. Tato internetová stránka je součástí informačního systému ISA+, který nabízí pomoc při hledání vzdělávací a profesní dráhy. Žáci zde najdou všechny obory vzdělání, informace přechodu na trh práce i do dalšího vzdělávání. Na stránkách jsou umístěny videoukázky technických profesí nebo například Profi test. Informační systém ISA+ se zaměřuje i na žáky se zdravotním postižením a studijními problémy. Výhodou stránek je snadná orientace ve vzdělávací nabídce prostřednictvím obrázků, užiteční informace podávané formou rad a doporučení, syntetická podoba stránek, která obsahuje soubor informací ke každé skupině oborů, různé filtry vzdělávací nabídky, fulltextové vyhledávání, udržování a aktualizace obsahové náplně, která je zajištěna prostřednictvím šetření a analýz prováděných týmy pracovníků ISA+. Projekt ISA+ je řízen Národním ústavem pro vzdělávání. (Informační systém ..., 2015)

Na internetu jsou zdarma uveřejněny atlasy školství od mateřských škol až po vysoké školy. Tyto přehledy škol vydává společnost P. F. art a poskytuje je na www.atlasskolstvi.cz. Pro maturanty je od roku 2002 k dispozici **Atlas školství – vyšší odborné školy, jazykové školy a vysoké školy České republiky**. Přehled škol je přístupný také v tištěné formě. Vždy na podzim je distribuován zdarma do všech středních škol s maturitními obory. (Atlas školství ..., 2014)

Kompletní přehled vysokých škol v ČR včetně studijních programů a oborů obsahuje také portál **Vejska.cz**. cílem portálu je pomáhat studentům při jejich studiu. (Vejska.cz, 2015)

Součástí Národního ústavu pro vzdělávání je Národní informační centrum pro mládež. **Národní informační centrum pro mládež** (NICM) na svých webových stránkách www.icm.cz, telefonicky, elektronicky ale i ve svých centrech poskytuje mladým lidem a pracovníkům s mládeží bezplatné informace o vzdělávání v ČR a v zahraničí, cestování, volném čase, sociálně-patologických jevech, občanech a společnosti, mládeži v EU a dalších oblastech. Zároveň centrum zastřešuje ostatní centra pro mládež v ČR, metodicky je vede, kontroluje a koordinuje. Portál NICM je přehledný, snadno se v něm orientuje, obsahuje potřebné informace z výše zmíněných oblastí a je pravidelně doplňován o aktuální údaje a zajímavosti. (Národní informační centrum pro mládež, 2015)

Společnost **www.scio.cz, s.r.o.**, která se zabývá zejména vytvářením profesionálních testů pro přijímací zkoušky, poskytuje na svých internetových stránkách www.scio.cz informace z oblasti vzdělávání a rozvoje dětí. Společnost neustále rozšiřuje škálu svých služeb. Žáci středních škol se na jejich internetových stránkách mohou dozvědět o novinkách ve vzdělávání, pořádaných kurzech a přednáškách, o tom, jak vznikají Scio testy, o přijímacích zkouškách na vysoké školy. Aktuální informace mohou žáci sledovat i na sociálních sítích Facebook Scio, NSZ na Facebooku, na YouTube a Scio je také na Google+ a Twitteru. Společnost Scio dále poskytuje databázi **NajdiVŠ** na stránkách www.najdivs.cz. Katalog vysokých škol je zdarma a je určený pro všechny zájemci o vysokoškolské studium. (SCIO ..., 2015)

Pro žáky, kteří se chystají studovat na vyšší odborné nebo vysoké škole, je vytvořen server **Vzdělání.cz**. Na jednom místě zde najdou katalog škol včetně agentur zajišťujících studium v zahraničí, aktuální nabídku brigád, pracovní příležitosti ve školství, kalendář akcí spojených s registrovanými školami a agenturami, e-shop s materiály potřebnými k přijímacím zkouškám na VŠ a k výuce jazyků, články týkající se aktuálního dění ve vzdělávání, soutěže, seznamku, kalendář kurzů a školení, hry a on-line testy. Server garantuje aktuálnost poskytovaných informací. Pracovníci Vzdělání.cz kontrolují platnost záznamů, která je maximálně 1 rok od zadání. (Vzdělání.cz, 2015)

Relevantní informace pro výběr vhodného studijního oboru na vysoké škole poskytuje server **VysokeSkoly.cz**. Server je nezávislé a nestátní informační médium a je provozován jako podnikatelská činnost. Je určen pro žáky středních škol a hlavně pro maturanty. Žáci zde naleznou různé články seřazené do tematických rubrik, aktuální informace o dění na vysokých školách, o podmínkách studia na vysokých školách v ČR, kalendář akcí vysokých škol, katalog vysokých škol a fakult v ČR, studijních programů a oborů včetně jejich porovnání, slovník akademických pojmů apod. (VysokeSkoly.cz, 2015)

Server **VysokeSkoly.com** se liší od předešlého jinou koncovkou a provozovatelem, kterým v tomto případě je vzdělávací agentura a nakladatelství AMOS. VysokeSkoly.com obsahují kompletní adresář vysokých škol a mají sesterské adresáře VyssiOdborneSkoly.com a JazykoveSkoly.com. Na server lze vyhledávat vysoké školy, fakulty, obory, studijní programy podle kritérií jsou například typ (veřejný, soukromý), kraj, název nebo forma studia. V detailu každé školy žáci naleznou všechny důležité kontakty, přehled vyučovaných oborů s možností dalšího třídění a informacemi o přijímačkách, podání přihlášek, dnech otevřených dveří a další data. Dále se žáci na serveru dozvědí statistiky úspěšnosti přijetí, nezaměstnanost

absolventů dané fakulty, vyzkouší si testy přijímacích zkoušek z minulých let, a nebo porovnájí vybrané obory podle zvolených charakteristik. AMOS – Centrum vzdělávání provozuje i portál KamPoMaturitě.cz, kde zveřejňuje informace o maturitě a přijímacích zkouškách. (VysokeSkoly.com, 2015)

Internetový portál **Integrovaného systému typových pozic** www.istp.cz pomáhají svým čtenářům v oblasti pracovního uplatnění a plánování dalšího vzdělávání. Portál je rozdělen do čtyř hlavních částí: jobtip poradce při výběru povolání, nsp více informací o povoláních, dat cz databáze dalšího vzdělávání a kpm katalog pracovních míst. Jobtip sestavuje pracovní profil a na základě něj pomáhá vybrat vhodnou pracovní pozici pro konkrétního jednotlivce. NSP nebo-li katalog Národní soustavy povolání obsahuje podrobné informace k jednotlivým profesím, co je jejich náplní práce nebo kolik si vydělají. Databáze DAT CZ poskytuje přehled vzdělávacích akcí a rekvalifikačních kurzů od řady vzdělávacích společností z celé ČR. Databáze DAT CZ je přístupná na internetových stránkách **www.eu-dat.cz**. Katalog pracovních míst jednoduše a stručně popisuje pracovní místa podle potřeb firem. Integrovaný systém typových pozic zajišťuje Ministerstvo práce a sociálních věcí a Úřad práce ČR. (Integrovaný systém typových pozic, 2014)

Pomoc při volbě povolání a při vstupu na trh práce nabízí program **Průvodce světem povolání**, který má internetové stránky www.occupationguide.cz a nebo se na něj dostanete pronikem přes www.gwo.cz. Tento program je realizován za podpory programu Evropské unie Leonardo da Vinci. Zájemcům nabízí různé postupy pro volbu povolání podle různých kritérií, jednotlivá povolání stručně popisuje včetně ukázky barevných fotografií, u vybraných povolání i včetně zvukových dialogů, dává návody jak se ucházet o zaměstnání, pomáhá při změně povolání, poskytuje rady těm, co chtějí podnikat a pomáhá řešit problémy nezaměstnaným. (Průvodce světem povolání, 2007)

Webový portál **Budoucnost profesí** se zaměřuje na předvídaní kvalifikačních potřeb. Portál vytváří tým z Národního observatoře zaměstnanosti a vzdělávání, která je analytickým útvarem Národního vzdělávacího fondu, o.p.s. na stránkách www.budoucnostprofesi.cz žáci naleznou, jakou mají skupiny profesí budoucnost na trhu práce, jaký je vývoj počtu zaměstnaných v jednotlivých skupinách profesí, jaký je vývoj jednotlivých odvětví a můžou si prohlédnout regionální analýzy, případně provedené sektorové studie. (Budoucnost profesí, 2015)

Na internetu je možné také zjistit výdělkovou úroveň a pracovní doby zaměstnanců v ČR. Tyto informace monitoruje **Informační systém o průměrném výdělku (ISPV)**, na základě statistického šetření Čtvrtletní šetření o průměrném

výdělku prováděném Českým statistickým úřadem. Informace typu hrubá měsíční mzda, regionální statistika ceny práce a hodinový výdělek jsou uveřejněné na internetových stránkách www.ispv.cz. (Integrovaný systém o průměrném výdělku, 2014)

Ministerstvo práce a sociálních věcí na svém integrovaném portálu www.portal.mpsv.cz uvádí informace pro uchazeče o zaměstnání v sekci Hledání volných míst, pro zaměstnavatele v sekci Hledání zájemců o práci, pro nezaměstnané a zdravotně nebo jinak znevýhodněné občany v sekci Sociální služby, pro zájemce o práce na území EU/EHP v sekci EURES. Na stránkách je uveden seznam všech úřadů práce v ČR, kontakty, formuláře ke stažení a související články. (Integrovaný portál MPSV, 2015)

Internet je aktuálně největším zdrojem pracovních inzerátů, které jsou zveřejněny na mnoha **pracovních serverech**. Tyto servery obvykle obsahují vyhledávače s kritérii obor a místo, kde je práce hledaná. Některé z nich umožňují vložit životopis do vlastního profilu a tak uchazeči o zaměstnání automaticky získávají podle nastavených parametrů nabídky práce přímo na svůj e-mail. Pracovní inzeráty zveřejňují například následující internetové servery: Portál MPSV www.portal.mpsv.cz v sekci zaměstnanost/volná místa, www.sprace.cz, www.jobs.cz, www.monster.cz, www.prace.cz, www.jobmaster.cz, www.hledampraci.cz, www.jobpilot.cz apod.

Studie provedená Šťastnovou a Drahoňovskou (2012, s. 21–22) se zabývala mimo jiné využíváním webových stránek při hledání informací kam po škole u žáků středních škol. Ve studii bylo zjištěno, že nejvíce žáci středních škol využívají specializované internetové zdroje www.vysokeskoly.cz (20,4 % žáků středních škol), www.atlasskolství.cz (15,5 % žáků středních škol), www.vysokeskoly.com (14,3 % žáků středních škol), www.volbapovolani.cz (13,3 % žáků středních škol), www.vejska.cz (10,8 % žáků středních škol) a www.najdivs.cz (10,4 % žáků středních škol). Ostatní specializované zdroje informací jsou využívány méně než 10 % žáků středních škol. Toto zjištění poukazuje na nedostatečné znalosti žáků středních škol v oblasti specializovaných internetových zdrojů informací.

4.5 Informace potřebné pro rozhodování žáků o další vzdělávací a profesní dráze

Připravovat žáky středních odborných škol na rozhodování o vzdělávací a profesní dráze má průřezové téma Člověk a svět práce. Toto průřezové téma doplňuje od-

borné znalosti a dovednosti žáků o poznatky o trhu práce a pracovním právu. Žáci se v rámci průřezového tématu Člověk a svět práce mají seznámit s trhem práce, vlastnostmi jednotlivých povolání, základními pracovními normami, různými službami zaměstnanosti, nabídkou pracovních příležitostí, požadavky zaměstnavatelů, průběhem výběrového řízení a různými právními formami podnikání. (Szebestová et al., 2012, s. 55–56)

Po realizaci průřezového tématu Člověk a svět práce by žáci měli umět posoudit své osobní, zdravotní a kvalifikační předpoklady pro další studium nebo uplatnění na trhu práce. Žáci by měli umět samostatně se seznámit s alternativami profesního uplatnění ve svém oboru vzdělávání nebo s možnostmi dalšího vzdělávání, měli by dokázat posoudit informace o různých variantách svého uplatnění nebo dalšího vzdělávání dle svých osobních předpokladů, zájmové orientace a profesních cílů, měli by být schopni se písemně i verbálně prezentovat při jednání s potenciálním zaměstnavatelem, formulovat své priority a očekávání. Měli by umět sestavit žádost o zaměstnání, odpovídat na inzeráty, napsat profesní životopis, účastnit se výběrových řízení a přijímacích pohovorů. (Tichá, 2010)

Hlad'o (2008) uvádí, že k tomu, aby člověk dokázal uskutečnit zodpovědnou volbu povolání, musí mezi sebou pečlivě porovnat a hledat vzájemný soulad mezi svými osobními předpoklady pro výkon povolání a aktuální situací na trhu práce včetně poznání jednotlivých povolání.

Jaké informační potřeby mají žáci středních odborných škol při kariérovém rozhodování, zjišťoval například výzkum Národního ústavu odborného vzdělávání. Z výzkumu vyplynulo, že nejvyšší počet žáků považuje za nezbytné zejména informace o volných místech a jejich charakteristikách (mzdy, druh práce, kvalifikační požadavky aj.), poté informace o školách (státní, soukromá škola, školné aj.) a studijních oborech (požadavky a šance na přijetí do studia, profil absolventa). (Výzkum ..., 2003, s. 21)

Podle výzkumu Šťastnové a Drahoňovské (2012, s. 23) jsou pro žáky středních škol v procesu rozhodování o tom, kam dál po střední škole, důležité informace o obsahu studia, možnostech uplatnění v zaměstnání, šanci se na zvolenou školu dostat, náročnosti studia na budoucí škole, obsahu jednotlivých povolání, profesí, finanční nákladnosti studia, nezaměstnanosti absolventů, jaké profese a obory vzdělání potřebují zaměstnavatelé.

Hansen (2006, s. 17) v rozhodování o výběru vzdělávací a profesní dráhy pokládá za důležitou orientaci v informacích o trendech v oblasti ekonomiky a zaměstnanosti, pracovní náplni, požadovaných schopnostech a dovednostech, studij-

ních příležitostech, zaměstnání v oficiální ekonomice, možnostmi samostatného podnikání a případně s informacemi pro migrující pracující, je-li to relevantní.

4.5.1 Informace o uplatnění na trhu práce

Proto, aby žáci středních odborných škol věděli, jaké povolání mohou po absolvování příslušného oboru vzdělání vykonávat, musejí mít informace o možnostech uplatnění absolventů jednotlivých oborů v zaměstnání. V návaznosti na tyto informace by měli žáci mít zájem o vyhledání a posouzení dalších informací typu: obsah povolání, požadavky na jednotlivá povolání, příjmy v jednotlivých povoláních, nezaměstnanost absolventů apod. (Hlad'o, 2013, s. 257)

Mezera (2005, s. 7) upozorňuje na skutečnost, že střední odborné školy a částečně i střední odborná učiliště jsou zaměřena na poměrně širokou oblast odborné přípravy žáků. To žákům umožňuje vysokou míru mobility v příbuzných profesích. Přesto by poměrně vysoké procento vyučených preferovalo naprosto jiný studijní nebo učební obor, pokud by měli možnost opakované volby. Mezera je zastáncem názoru, že v průběhu profesní přípravy žáků je nutné věnovat pozornost zájmům, dovednostem, sociálním dovednostem, systematickému rozvíjení profesního portfolia a diagnostice znalostí a vědomostí žáků. Neboť profesní orientace žáků a jejich další vzdělávací nebo profesní dráha jsou zpravidla určovány dvěma dominantními motivačními oblastmi, jednak osobními charakteristikami žáků (jejich součástí jsou aktuální i potenciální zájmy a aspirace) a racionálními úvahami o možnostech a perspektivách profesního uplatnění žáků, které jsou ovlivňovány sociálním prostředím. Dále platí, že žáci vyvíjejí zpravidla větší úsilí a více energie činností, které mají rádi a které jsou předmětem jejich zájmu. (Mezera, 2005, s. 4-7)

Informace o uplatnění absolventů jednotlivých oborů v zaměstnání jsou popsány v tzv. profilech absolventa. Profil absolventa obvykle obsahuje odborné a osobnostní kvality absolventa, pracovní činnosti, pro které je v průběhu studia připravován a popis uplatnění absolventa na trhu práce, tedy typické pracovní činnosti, pozice nebo povolání, pro které je absolvent dané školy připraven. (Hlad'o, 2013, s. 259) Profily absolventa vyšší odborné školy a vysoké školy většinou zveřejňují na svých internetových stránkách u popisu jednotlivých studijních oborů a v tištěných příručkách určených pro uchazeče o studium. Dále jsou informace o uplatnění absolventů na trhu práce poskytovány například na stránkách informačního systému ISA+ www.infoabsolvent.cz.

4.5.2 Informace spojené se vstupem na trh práce

Zaměstnání obecně může být hledáno z různých důvodů (ukončení školy, nedostačující plat, špatné pracovní podmínky, změna bydliště apod.) a uchazeči o nové zaměstnání mohou využít různé prostředky. Mezi hlavní možnosti hledání zaměstnání podle Hlad'a (2012, s. 99 – 102) patří tištěné inzeráty v novinách a časopisech, využívání služeb personálních agentur, úřadů práce, doporučení od známých a kamarádů, vlastní iniciativa a internet.

Absolventi přicházející na trh práce by měli být obeznámeni, jakými způsoby vyhledávají firmy nové pracovníky. Pomůže jim to zorientovat se na pracovním trhu a přizpůsobit se strategii potenciálních zaměstnavatelů v průběhu hledání vhodného zaměstnání. Tyto informace lze zjistit z dotazníkových šetření zaměstnavatelů z různých sektorů, ze kterých vyplývají nejčastější způsoby vyhledávání nových pracovníků. (Informační systém ..., 2015) Žáci by měli být informováni o existujících databázích volných pracovních míst, kde je najdou a jak se s nimi pracuje, o podrobných informacích o pracovních místech jako je pracovní doba, růst mezd nebo pracovní postup, kde je možné se poradit o vhodných možnostech zaměstnání a možnostech zaměstnání v zahraničí. (Výzkum ..., 2003, s. 78)

Žáci by si měli být vědomi, že s potenciálním zaměstnavatelem budou jednat písemně i verbálně. Proto by měli být informováni o tom, jak správně formulovat své priority a svá očekávání. Neměli by mít problém se sepsáním žádosti o zaměstnání a odpovídáním na inzeráty. Žáci potřebují získat informace o tom, jak sestavit vlastní profesní životopis, napsat průvodní dopis, motivační dopis a účastnit se výběrových řízení a přijímacích pohovorů. (Szebestová, kol., 2012, s. 55)

4.5.3 Informace o pracovně právní problematice

Další součástí průřezového tématu Člověk a svět práce a oblastí, se kterou by měli být žáci středních škol seznámeni, jsou základní pracovní normy. Pracovní normy jsou obsaženy v zákoníku práce, ve kterém by se žáci měli umět orientovat. Mezi nejdůležitější oblasti pro absolventy středních škol, které zákoník práce upravuje, patří vznik, změna a skončení pracovního poměru, práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů, pracovní doba a doba odpočinku a mzda.

Pro absolventy středních odborných škol, kteří se rozhodnou jít cestou soukromého podnikání, je podstatná orientace v různých právních formách podnikání. V rámci výuky na středních školách by proto měli být vysvětleny výhody a nevýhody jednotlivých právních forem podnikání, rozdíly mezi zaměstnaneckým pomě-

rem a podnikáním, závazky, povinnosti a rizika spojená s podnikáním. Žáci by měli vědět, jaké kroky je potřeba udělat pro založení živnosti a pro vstup do jednotlivých forem obchodních společností. Měli by se orientovat v živnostenském zákoně a obchodním zákoníku. (Szebestová, kol., 2012, s. 55)

4.5.4 Informace o vzdělávací nabídce

Pro žáky, kteří se rozhodli pokračovat ve své vzdělávací dráze, jsou často důležité informace o obsahu studia. Srovnáním informací o obsahu studia s reálnými předpoklady žáka je minimalizováno riziko podcenění nebo přecenění studijních možností (Hlad'o, 2013, s. 258). Konkrétní předměty vyučované na vyšších odborných a vysokých školách, jejich doporučované rozvržení během studia a jejich rozdělení na povinné a volitelné mívají školy zveřejněny v doporučených studijních plánech pro všechny studijní programy vždy na jednotlivé akademické roky.

Budoucí absolventy středních škol dále zajímá, jaké mají šance na úspěch u přijímacích zkoušek. O tom, jestli vyšší odborné školy a vysoké školy budou přijímat uchazeče o studium na základě splnění přijímacích zkoušek nebo pouze na základě doložení vysvědčení o úspěšném složení maturitní zkoušky, si rozhodují školy sami. Obvykle se rozhodují na základě interakce nabídky a poptávky. V případě, že uchazečů je více, než je kapacita daného oboru, volí školy cestu přijímacích zkoušek. Nejčastější podobou přijímacích zkoušek jsou přijímací testy, které sestavuje buď přímo škola nebo externí organizace (například společnost Scio.cz). Konkrétní procentuální hodnoty úspěšnosti přijetí na jednotlivé vysoké a vyšší odborné školy v ČR lze nalézt na internetových stránkách www.vysokeskoly.com.

5 Praktická část a výsledky práce

Praktická část této bakalářské práce obsahuje vyhodnocení provedeného dotazníkového šetření. Dotazník je sestavený z otázek, které souvisejí s informačními zdroji v procesu rozhodování žáků posledních ročníků střední ekonomické školy o další vzdělávací a profesní dráze.

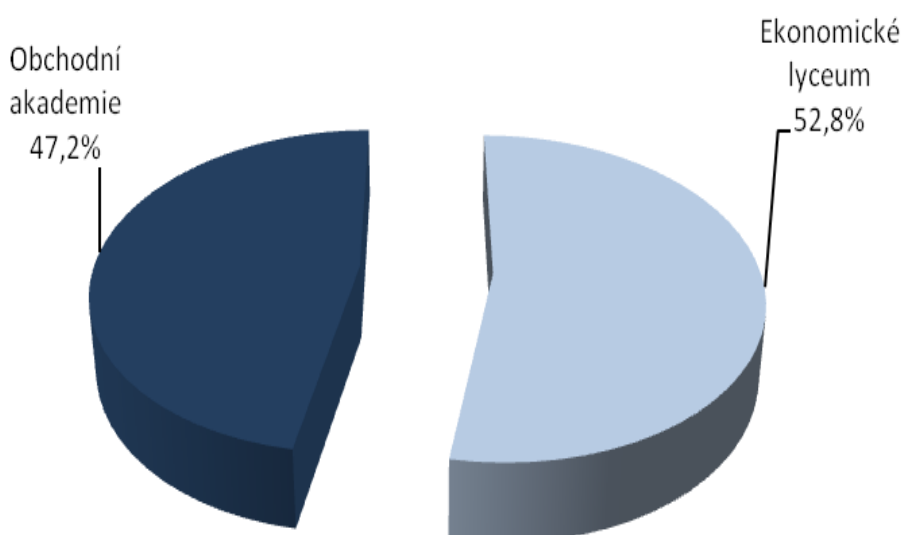
Konkrétně dotazníkové šetření zjišťuje aspirace žáků střední ekonomické školy ohledně jejich dalšího vzdělávacího a profesního působení po složení státní maturitní zkoušky. Dále je dotazník zaměřen na informační zdroje, které žáci při kariérovém rozhodování využívají a podrobněji jsou rozebrány internetové zdroje. V návaznosti na informační zdroje je zjišťována důležitost informačních potřeb v oblasti povolání, studijních oborů, jednotlivých školních institucích, dalších vzdělávacích kurzů, hledání zaměstnání a pracovně-právní problematiky. Žáci jsou současně dotazováni na to, zda jim škola poskytuje dostatek informací souvisejících s volbou povolání a možnostmi dalšího studia a to z hlediska kvality i kvantity. Je zjišťováno, zda žáci vědí, že se mohou obrátit v případě otázek o jejich budoucí profesní orientaci na informační a poradenské středisko úřadu práce a nebo na pedagogicko-psychologickou poradnu. Závěr dotazníku je zaměřen na zájem o absolvování testů zájmů a předpokladů souvisejících s volbou povolání a studijních směrů a na zájem o praktické výcviky rozvíjející komunikační dovednosti, sociální dovednosti, případně zvládání problémových situací.

5.1 Vyhodnocení dotazníkového průzkumu

Dotazník vyplňovali žáci posledních ročníků oborů vzdělání Obchodní akademie a Ekonomické lyceum na Obchodní akademii T. G. Masaryka v Jindřichově Hradci. Velikost výběrového souboru byla 53 respondentů, z toho 28 žáků ekonomického lycea (52,8 %) a 25 žáků obchodní akademie (47,2 %). Poměr zástupců obou studijních oborů byl tedy poměrně vyrovnaný. Základní informace o složení výběrového souboru jsou uvedeny v Tab. 1 a graficky znázorněny v Obr. 1.

Tab. 1 Respondenti podle oboru vzdělání

Obor vzdělání	Absolutní četnost (n_i)	Relativní četnost ($v \%$)
Ekonomické lyceum	28	52,8
Obchodní akademie	25	47,2
Celkem	53	100,0

Obr. 1 Respondenti podle oboru vzdělání

5.1.1 Vzdělanostní aspirace

V dotazníku žáci odpovídali nejdříve na otázku: *Co by chtěli dělat po maturitě?* Tato otázka byla polootevřená, dávala na výběr z pěti nabídnutých variant, kdy pátá varianta „Jiné, uveďte...“ byla otevřená a žáci zde měli možnost uvést vlastní představu o své budoucnosti po složení maturitní zkoušky. Možnost uvést vlastní odpověď, ale nikdo z respondentů nevyužil.

V případě žáků studijního oboru ekonomické lyceum všichni žáci uvedli, že chtějí pokračovat ve studiu. Lišilo se pouze zaměření školy, na které by v budoucnu chtěli studovat. Více než polovina dotázaných žáků ekonomického lycea (53,6 %) odpověděla, že chtějí studovat na VOŠ nebo VŠ s jiným než ekonomickým zaměřením. Zbývá necelá polovina dotázaných žáků ekonomického lycea (46,4 %) by chtěla pokračovat ve studiu na VOŠ nebo VŠ s ekonomickým zaměřením (Tab. 2 a Obr. 2).

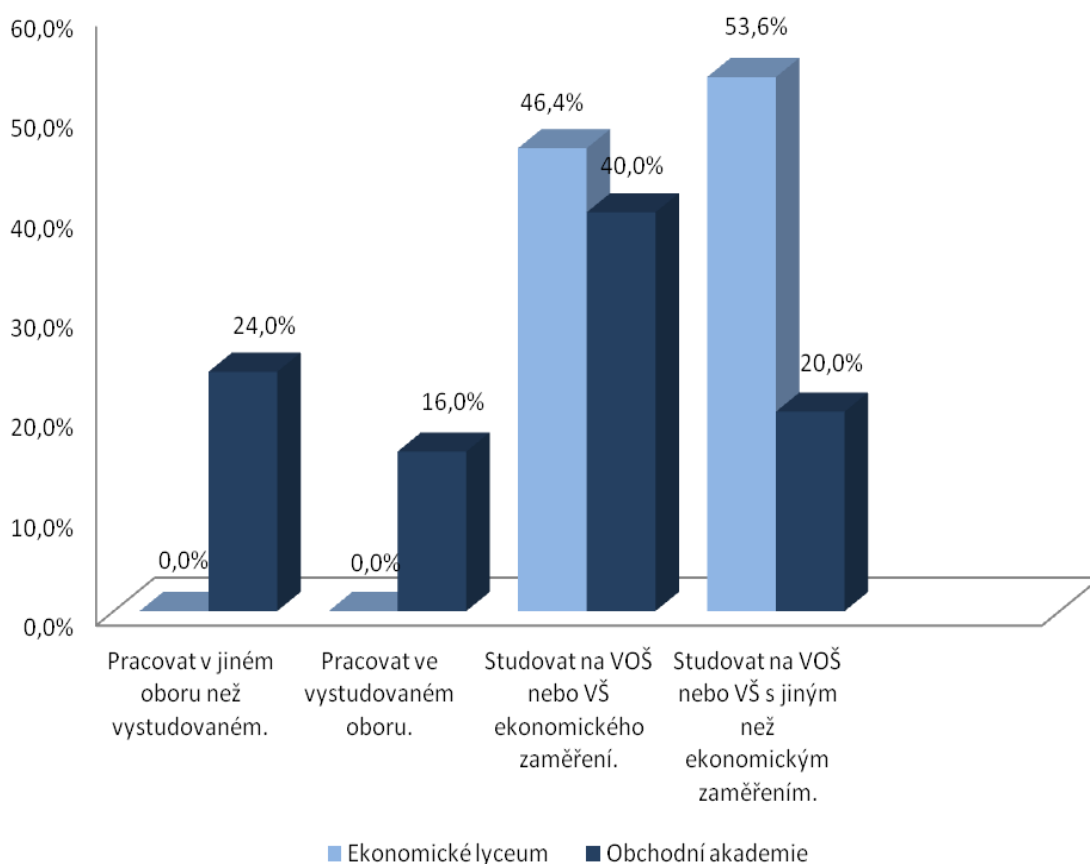
Téměř dvě třetiny žáků obchodní akademie (60,0 %) odpověděly na otázku, co chtějí dělat po maturitě, že chtějí dále studovat. Dvě pětiny žáků obchodní akademie (40,0 %) chtějí studovat na VOŠ nebo VŠ ekonomického zaměření. Pouze jedna pětina žáků obchodní akademie (20,0 %) by chtěla studovat VOŠ nebo VŠ s jiným než ekonomickým zaměřením. Zbylé dvě pětiny žáků obchodní akademie (40,0 %) by chtěly jít pracovat, přičemž 24,0 % žáků má zájem o práci v jiném než vystudovaném oboru a pouze 16,0 % žáků chce pracovat ve vystudovaném oboru. Informace o dalším působení žáků po ukončení střední školy jsou uvedeny v Tab. 2 a graficky znázorněny v Obr. 2.

Tab. 2 Vzdělanostní aspirace

<i>Odpovědi</i>	<i>Ekonomické lyceum</i>		<i>Obchodní akademie</i>	
	Absolutní četnost (n_i)	Relativní četnost (v %)	Absolutní četnost (n_i)	Relativní četnost (v %)
Pracovat v jiném oboru než vystudovaném	0	0,0	6	24,0
Pracovat ve vystudovaném oboru	0	0,0	4	16,0
Studovat na VOŠ nebo VŠ ekonomického zaměření	13	46,4	10	40,0
Studovat na VOŠ nebo VŠ s jiným než ekonomickým zaměřením.	15	53,6	5	20,0
Jiné, uveďte.....	0	0,0	0	0,0
Celkem	28	100,0	25	100,0

Skutečnost, že žáci ekonomického lycea mají vyšší vzdělanostní aspirace než žáci obchodní akademie, pravděpodobně souvisí se zaměřením tohoto oboru vzdělání. Podle rámcového vzdělávacího programu (RVP) pro ekonomická lycea je absolvent tohoto oboru připravován na další studium, zejména na studium ekonomických a právnických vysokých škol a na studium na vyšších odborných školách zaměřených na ekonomiku, podnikání, finančnictví, veřejnou správu, služby atd. Zároveň je ale v RVP uvedeno, že absolventi ekonomických lyceí mají mít osvojené kompetence a odborné ekonomicko-právní vzdělání, které jsou předpokladem pro dobré uplatnění na trhu práce nebo pro zahájení vlastního podnikání. (Národní ústav pro odborné vzdělávání, 2012)

Absolventi obchodních akademií na rozdíl od absolventů ekonomických lyceí mají podle RVP pro obchodní akademie nalézt uplatnění zejména na trhu práce. Absolventi by měli být připraveni na práci v ekonomické sféře na pozicích jako ekonom, účetní, finanční referent, referent marketingu, asistent, sekretářka, obchodní zástupce, referent ve státní správě, bankovní a pojišťovací pracovník apod. Zároveň by měl mít absolvent obchodní akademie předpoklady pro rozvoj vlastních podnikatelských aktivit. (Národní ústav pro vzdělávání, 2012)

Obr. 2 Vzdělanostní aspirace

5.1.2 Informační zdroje

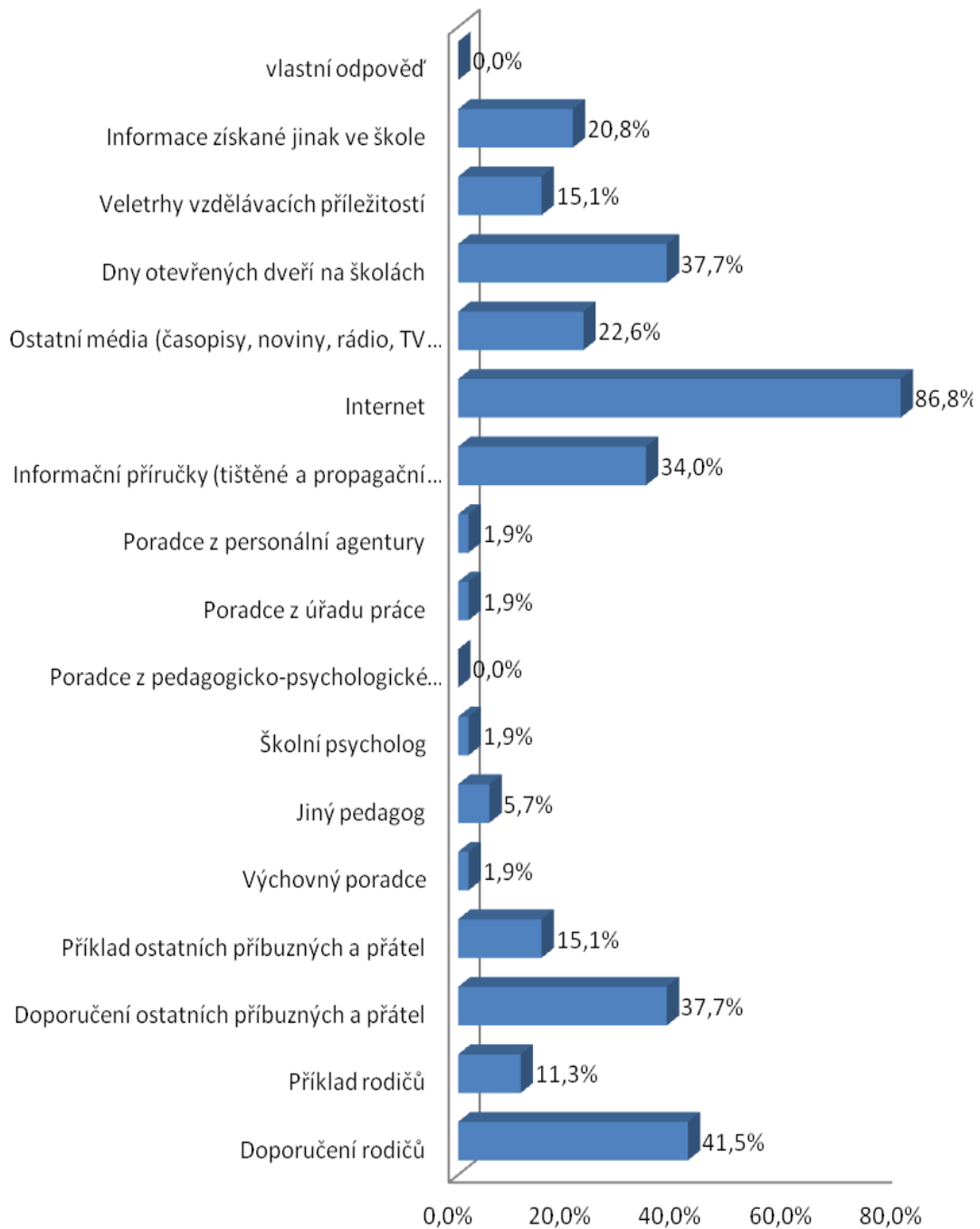
V souvislosti s rozhodováním o další vzdělávací a profesní dráze byla v dotazníku položena otázka zaměřená na zdroje informací využívaných při výběru školy nebo uplatnění na trhu práce.

Žáci oboru ekonomické lyceum i obchodní akademie u otázky: *Kdo nebo co Vám nejvíce pomáhá orientovat se při rozhodování o vlastní profesní budoucnosti?*,

vybíraly z nabízených variant zdrojů informací a v poslední variantě „Vlastní odpověď“ měli možnost uvést vlastní zdroj informací. Nabízené varianty informačních zdrojů byly: doporučení rodičů, příklad rodičů, doporučení ostatních příbuzných a přátel, příklad ostatních příbuzných a přátel, výchovný poradce, jiný pedagog, školní psycholog, poradce z pedagogicko-psychologické poradny, poradce z úřadu práce, poradce z personální agentury, informační příručky (tištěné, propagační materiály), internet, ostatní média (časopisy, noviny, rádio, TV, ...), dny otevřených dveří na školách, veletrhy vzdělávacích příležitostí a informace získané jinak ve škole.

Tab. 3 Využívané zdroje informací

<i>Zdroje informací</i>	<i>Absolutní četnost (n_i)</i>	<i>Relativní četnost ($v \%$)</i>
Doporučení rodičů	22	41,5
Příklad rodičů	6	11,3
Doporučení ostatních příbuzných a přátel	20	37,7
Příklad ostatních příbuzných a přátel	8	15,1
Výchovný poradce	1	1,9
Jiný pedagog	3	5,7
Školní psycholog	1	1,9
Poradce z pedagogicko-psychologické poradny	0	0,0
Poradce z úřadu práce	1	1,9
Poradce z personální agentury	1	1,9
Informační příručky (tištěné a propagační materiály)	18	34,0
Internet	46	86,8
Ostatní média (časopisy, noviny, rádio, TV ...)	12	22,6
Dny otevřených dveří na školách	20	37,7
Veletrhy vzdělávacích příležitostí	8	15,1
Informace získané jinak ve škole	11	20,8
Vlastní odpověď	0	0,0

Obr. 3 Využívané zdroje informací

Z Tab. 3 a Obr. 3 je patrné, že nejpoužívanějším zdrojem informací je internet, který využívá 86,8 % respondentů. Druhým nejvyužívanějším zdrojem informací je

rodina a to v podobě doporučení rodičů (41,5 %) a doporučení ostatních příbuzných a přátel (37,7 %). Dalšími podstatnými informačními zdroji jsou pro žáky dny otevřených dveří (37,7 %), informační příručky (tištěné a propagační materiály) (34,0 %), ostatní média (časopisy, noviny, rádio, TV ...) (22,6 %) a informace získané jinak ve škole (20,8 %).

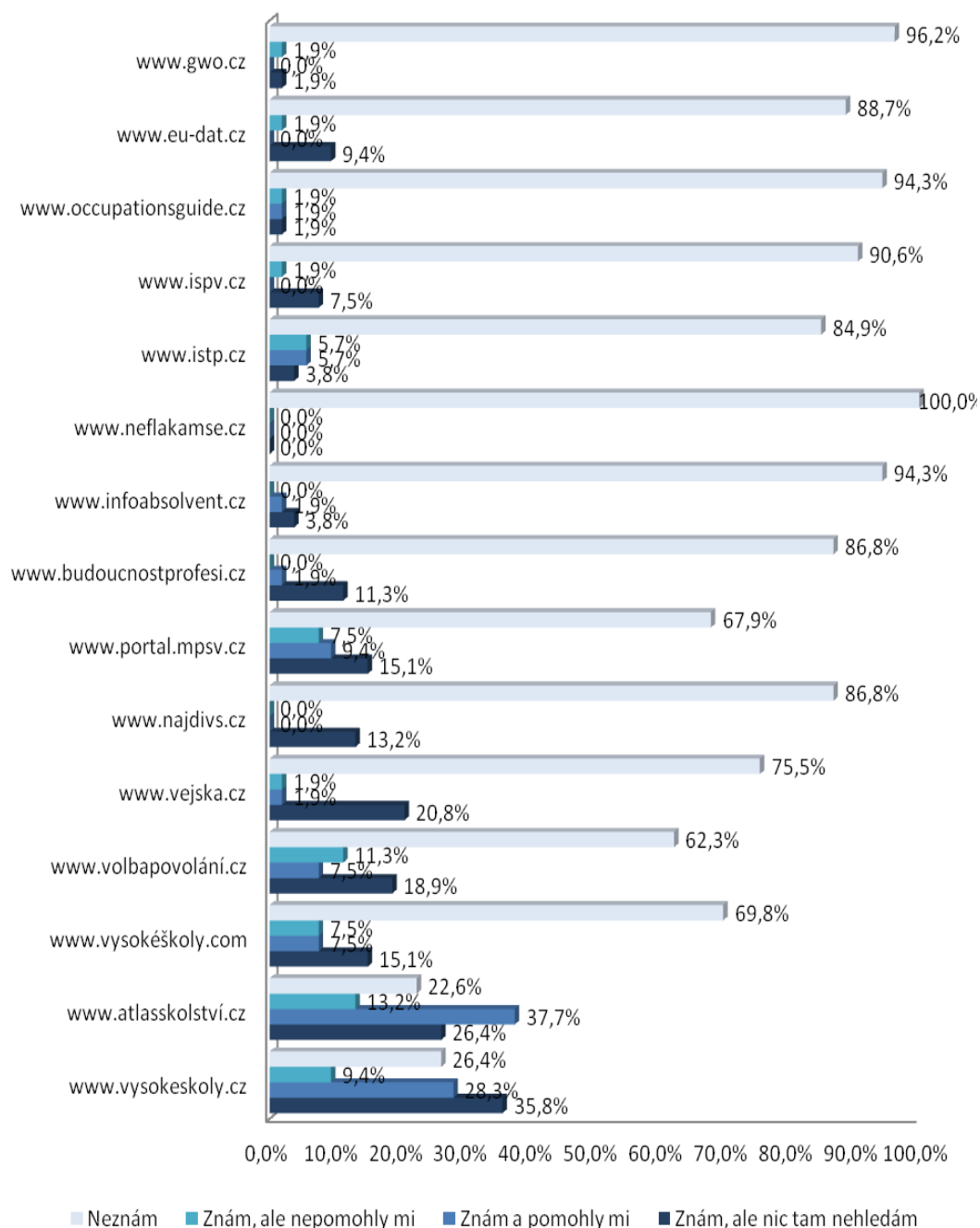
5.1.3 Internetové informační zdroje

Již ve výzkumu uskutečněného Národním ústavem odborného vzdělávání v roce 2003 žáci SOŠ a SOU využívali internet jako informační zdroj na třetím místě ze všech šestnácti nabízených variant zdrojů (Výzkum ..., 2003, s. 18). Podle výzkumu Šťastnové a Drahoňovské (2012, s. 18) žáci středních škol využívají internet na prvním místě jako zdroj informací. Český statistický úřad dle dat z roku 2014 uvádí, že 98 % jednotlivců ve věku 16 – 24 let používá internet, z pohledu žáků a studentů různých stupňů vzdělání používá internet 84 % žáků středních škol s maturitou (Český statistický úřad, 2014). Protože tedy internet patří k jednomu z nejčastěji využívaných zdrojů informací, byla mu v dotazníku věnována větší pozornost. Respondentům byly nabídnuty konkrétní internetové stránky, které měli ohodnotit ve smyslu, jestli je znají a zda jim daná internetová stránka pomohla.

Z Obr. 4 je zřejmé, že nejvíc nápomocnou internetovou stránkou, kterou žáci znají a zároveň jim pomohla, je stránka www.atlasskolstvi.cz (37,7 %). Na druhém místě se umístila internetová stránka www.vysokeskoly.cz (28,3 %) a na třetím místě www.portal.mpsv.cz (9,4 %). Internetové stránky umístěné na prvních dvou místech jsou stránkami, které zná většina žáků (www.atlasskostvi.cz nezná pouze 22,6 % žáků, www.vysokeskoly.cz nezná 26,4 % žáků).

Naopak stránkami, které nezná více než 80 % všech dotazovaných žáků jsou www.neflakamse.cz (100,0 %), www.gwo.cz (96,2 %), www.infoabsolvent.cz (94,3 %), www.occupationsguide.cz (94,3 %), www.ispv.cz (90,6 %), www.eu-dat.cz (88,7 %), www.budoucnostprofesi.cz (86,8 %), www.najdivs.cz (86,8 %) a www.istp.cz (84,9 %). Podrobné informace jsou uvedeny v Obr. 4.

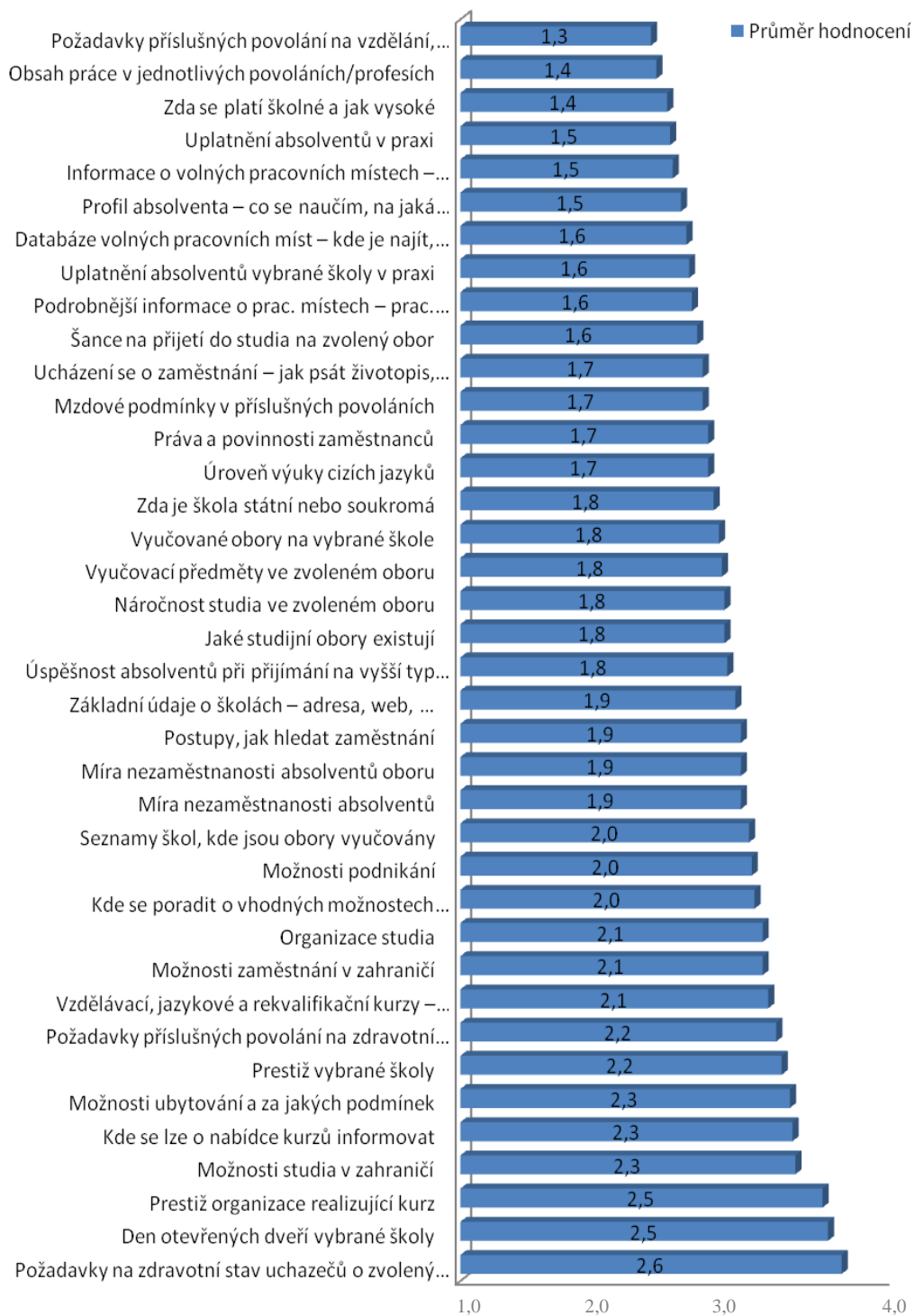

Obr. 4 Internetové zdroje

5.1.4 Kariérové informace

V rámci dotazníkového šetření byla zjišťována i struktura kariérových informací, které žáci potřebují k zodpovědnému rozhodnutí o jejich další vzdělávací a profesní dráze.

Obr. 5 Informace, které by žáci při volbě další vzdělávací a profesní dráhy využili

Žákům byly nabídnuty různé kariérové informace z oblastí povolání, studijních oborů, jednotlivých školských institucí, vzdělávacích kurzů, možností zaměstnání a právní problematiky. K nabídnutým variantám se žáci vyjadřovali, zda jsou pro

ně důležité, poměrně důležité, spíše nedůležité, a nebo nedůležité. Pro účely přehledného seřazení informačních potřeb podle důležitosti byly informace ohodnoceny následovně: důležité – 1, poměrně důležité – 2, spíše důležité – 3, nedůležité – 4. Graf na Obr. 5 byl poté vypracován z indexu hodnocení (M) jednotlivých typů informací. Index hodnocení je průměr jednotlivých hodnocení, který se může pohybovat v rozmezí 1 až 4, kdy 1 znamená velmi důležité informace a 4 nedůležité informace.

Podle Tab. 4. za nejdůležitější (M = 1,3) považují žáci informace o požadavcích příslušných povolání na vzdělání, znalosti a dovednosti. Většina žáků (69,8 %) uvedla tyto informace za důležité a 28,3 % žáků za poměrně důležité. Pouze 1,9 % žáků považuje tyto informace za spíše nedůležité a nikdo si nemyslí, že jsou nedůležité.

Na druhém místě se podle indexu hodnocení umístily informace: obsah práce v jednotlivých povoláních/profesích (M = 1,4) a zda se na školách platí školné a jak vysoké (M = 1,4). Přičemž, pokud sečteme dvě krajní odpovědi u informace o obsahu práce v povoláních, zjistíme, že všichni žáci (100,0 %) považují tuto informaci za důležitou nebo poměrně důležitou. Informaci, zda se platí na vybrané škole školné a jak vysoké, považuje po sloučení krajních odpovědí většina žáků (92,4 %) za důležitou nebo poměrně důležitou. Naopak pouze 7,6 % žáků chápe tuto informaci za spíše nedůležitou nebo nedůležitou (Tab. 4).

Na třetím místě z hlediska indexu hodnocení jsou informace o uplatnění absolventů konkrétního oboru v praxi (M = 1,5), informace o volných pracovních místech – organizace, druh práce, mzda, požadavky (M = 1,5) a informace o profilu absolventa – co se naučím, na jaká povolání budu připraven (M = 1,5). Každou z těchto informací považuje více než polovina žáků (58,5 %; 58,5 %; 54,7 %) za důležitou, přibližně jedna třetina žáků (37,7 %; 35,8 %; 30,2 %) za poměrně důležitou, zbytek žáků (3,8 %; 5,7 %; 11,3 %) za spíše nedůležitou a nikdy (0,0 %) za zcela nedůležitou. (Obr. 5 a Tab. 4)

Na čtvrtém místě s indexem hodnocení M = 1,6 se umístily informace: databáze volných pracovních míst – kde je najít, uplatnění absolventů vybrané školy v praxi, podrobnější informace o volných pracovních místech – pracovní doba a šance na přijetí do studia na zvolený obor. Na pátém místě s indexem hodnocení M = 1,7 se umístily informace: mzdové podmínky v příslušných povoláních, ucházení se o zaměstnání – jak psát životopis, úroveň výuky cizích jazyků a práva a povinnosti zaměstnanců. (Obr. 5 a Tab. 4)

Tab. 4 Informace, které by žáci při volbě další vzdělávací a profesní dráhy využili

	1-Důležité		2-Poměrně důležité		3-Spíše nedůležité		4-Nedůležité		Index hodnocení (M)
	n_i	(%)	n_i	(%)	n_i	(%)	n_i	(%)	
Požadavky povolání na vzdělání, znalosti atd.	37	69,8	15	28,3	1	1,9	0	0,0	1,3
Obsah práce v povoláních	34	64,2	19	35,8	0	0,0	0	0,0	1,4
Zda se platí školné a jaké	36	67,9	13	24,5	2	3,8	2	3,8	1,4
Uplatnění absolventů	31	58,5	20	37,7	2	3,8	0	0,0	1,5
Info o volných prac. místech–druh práce, mzda	31	58,5	19	35,8	3	5,7	0	0,0	1,5
Profil absolventa	31	58,5	16	30,2	6	11,3	0	0,0	1,5
Databáze volných prac. míst – kde je najít...	29	54,7	20	37,7	2	3,8	2	3,8	1,6
Uplatnění absolventů vybrané školy v praxi	26	49,1	23	43,4	4	7,5	0	0,0	1,6
Podrobnější informace o prac. místech – prac. doba	24	45,3	26	49,1	3	5,7	0	0,0	1,6
Šance na přijetí do studia na zvolený obor	25	47,2	22	41,5	6	11,3	0	0,0	1,6
Mzdové podmínky v příslušných povoláních	22	41,5	26	49,1	5	9,4	0	0,0	1,7
Ucházení se o zaměstnání – jak psát životopis	22	41,5	26	49,1	5	9,4	0	0,0	1,7
Úroveň výuky cizích jaz.	25	47,2	20	37,7	6	11,3	2	3,8	1,7
Práva a povinnosti zam-ců	20	37,7	28	52,8	5	9,4	0	0,0	1,7
Zda je škola státní/soukromá	28	52,8	15	28,3	5	9,4	5	9,4	1,8
Vyučované obory na škole	20	37,7	25	47,2	7	13,2	1	1,9	1,8
Vyuč. předměty v oboru	18	34,0	28	52,8	6	11,3	1	1,9	1,8
Jaké studijní obory existují	21	39,6	21	39,6	10	18,9	1	1,9	1,8
Náročnost studia v oboru	16	30,2	32	60,4	3	5,7	2	3,8	1,8

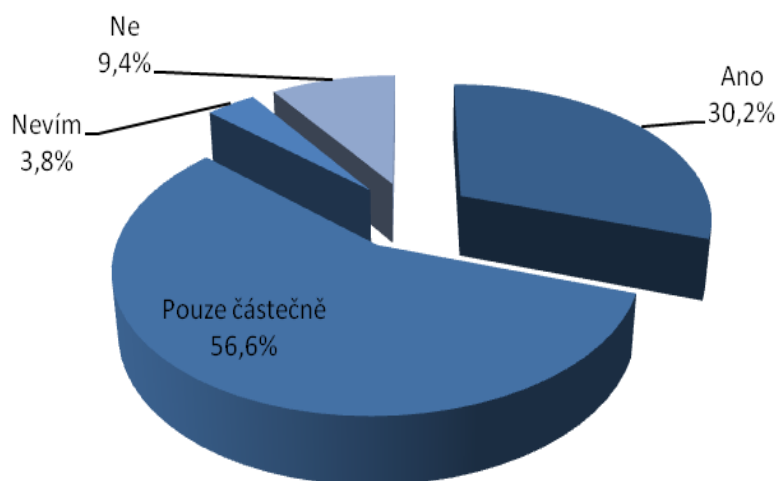
	1-Důležité		2-Poměrně důležité		3-Spíše nedůležité		4-Nedůležité		Index hodnocení (M)
	n_i	(%)	n_i	(%)	n_i	(%)	n_i	(%)	
Úspěšnost absolventů při přijímání na vyšší typ škol	17	32,1	28	52,8	7	13,2	1	1,9	1,8
Základní údaje o školách	20	37,7	21	39,6	9	17,0	3	5,7	1,9
Míra nezaměstnanosti absolventů	19	35,8	22	41,5	8	15,1	4	7,5	1,9
Míra nezaměstnanosti absolventů oboru	17	32,1	23	43,4	12	22,6	1	1,9	1,9
Postupy, jak hledat zaměstnání	17	32,1	23	43,4	12	22,6	1	1,9	1,9
Seznamy škol, kde jsou obory vyučovány	20	37,7	19	35,8	8	15,1	6	11,3	2,0
Možnosti podnikání	14	26,4	26	49,1	11	20,8	2	3,8	2,0
Kde se poradit o vhodných možnostech zaměstnání	9	17,0	34	64,2	9	17,0	1	1,9	2,0
Možnosti zaměstnání v zahraničí	13	24,5	25	47,2	12	22,6	3	5,7	2,1
Organizace studia	9	17,0	31	58,5	12	22,6	1	1,9	2,1
Vzdělávací, jazykové a rekvalifikační kurzy	13	24,5	21	39,6	18	34,0	1	1,9	2,1
Požadavky příslušných povolání na zdravotní stav	12	22,6	23	43,4	14	26,4	4	7,5	2,2
Prestiž vybrané školy	8	15,1	25	47,2	20	37,7	0	0,0	2,2
Možnosti ubytování	11	20,8	18	34,0	22	41,5	2	3,8	2,3
Kde se lze o nabídce kurzů informovat	10	18,9	22	41,5	16	30,2	5	9,4	2,3
Možnosti studia v zahr.	10	18,9	19	35,8	21	39,6	3	5,7	2,3
Prestiž org. realizující kurz	5	9,4	21	39,6	22	41,5	5	9,4	2,5
Den otevřených dveří	8	15,1	16	30,2	21	39,6	8	15,1	2,5
Požadavky na zdravotní stav uchazečů o obor	5	9,4	19	35,8	19	35,8	10	18,9	2,6

5.1.5 Informační zázemí

Stěžejním předpokladem zodpovědného kariérového rozhodování je dostatečné množství informací. Informace musejí být pro žáky dostupné, musejí jim rozumět a vztahovat se ke kariérovému rozhodování. Jedná se především o informace o volbě povolání, vzdělávací dráhy, profesní dráhy a profesní orientace. Jednou z otázek dotazníku proto byla: *Domníváte se, že v tuto chvíli máte dostatek informací pro to, abyste se mohli co nejlépe rozhodnout ohledně Vaší profesní budoucnosti?*

Tab. 5 Informovanost žáků o jejich profesní budoucnosti

<i>Dostatek informací</i>	<i>Absolutní četnost (ni)</i>	<i>Relativní četnost (v %)</i>
Ano	16	30,2
Pouze částečně	30	56,6
Nevím	2	3,8
Ne	5	9,4
Celkem	53	100,0

Obr. 6 Informovanost žáků o jejich profesní budoucnosti

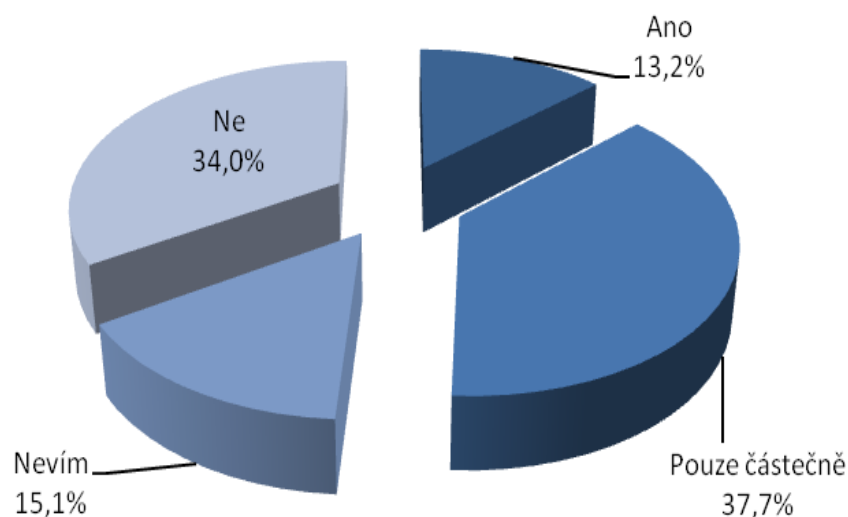
Zcela kladně na tento dotaz odpovědělo 30,2% žáků. Více než polovina (56,6 %) žáků ale přiznala, že má pouze částečně dostatek informací. Necelá jedna desetina žáků (9,4 %) nemá dostatek informací a pouze 3,8 % žáků neví, jestli má dostatek informací, nebo nemá. (Tab. 5 a Obr. 6)

Předchozí otázka vztahující se k informačnímu zázemí žáků byla formulována obecně, zatímco následující otázka *Jsou informace, které získáváte ve škole v souvis-*

losti s volbou povolání a možnostmi dalšího studia, dostatečné? byla cíleně zaměřena na roli školy v předávání kariérových informací žákům. Podle Šťastnové a Drahoňovské (2012, s. 37) žáci totiž využívají zejména ty informace, o kterých se dozvědí ve škole.

Tab. 6 Role školy v předávání kariérových informací

<i>Dostatek informací ze školy</i>	<i>Absolutní četnost (n_i)</i>	<i>Relativní četnost (v %)</i>
Ano	7	13,2
Pouze částečně	20	37,7
Nevím	8	15,1
Ne	18	34,0
Celkem	53	100,0

Obr. 7 Role školy v předávání kariérových informací

Na tuto otázku odpovědělo zcela kladně již pouze 13,2 % žáků. Nejčastěji (37,7 %) žáci volili odpověď, že mají pouze částečně dostatek informací ze školy. Přibližně jedna třetina (34,0 %) žáků si myslí, že na své škole nezískává dostatek informací a 15,1 % z nich se nemůže rozhodnout, jestli má, nebo nemá dostatek informací. (Tab. 6 a Obr. 7)

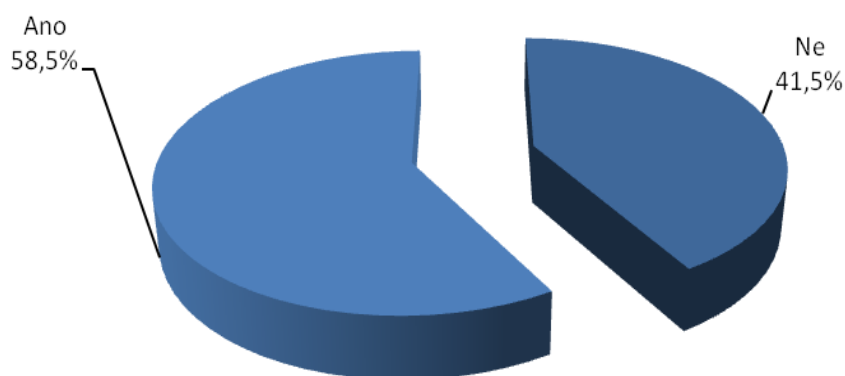
5.1.6 Povědomí o institucích poskytujících kariérové informace

V rámci dotazníkového šetření bylo dále zjišťováno povědomí o možnosti využití poradenských služeb ve dvou institucích zabývajících se kariérovým poradenstvím a to v Informačním a poradenském středisku úřadu práce (IPS ÚP) a v pedagogicko-psychologické poradně (PPP). Žáci byli dotazováni, zda vědí, že se na tyto instituce mohou obrátit v případě otázek o jejich budoucí profesní orientaci.

Tab. 7 Povědomí o institucích zabývajících se kariérovým poradenstvím

	<i>Informační a poradenské středisko úřadu práce (IPS ÚP)</i>		<i>Pedagogicko-psychologická poradna (PPP)</i>	
	Absolutní četnost (n_i)	Relativní četnost (v %)	Absolutní četnost (n_i)	Relativní četnost (v %)
Ano	31	58,5	17	32,1
Ne	22	41,5	36	67,9
Celkem	53	100,0	53	100,0

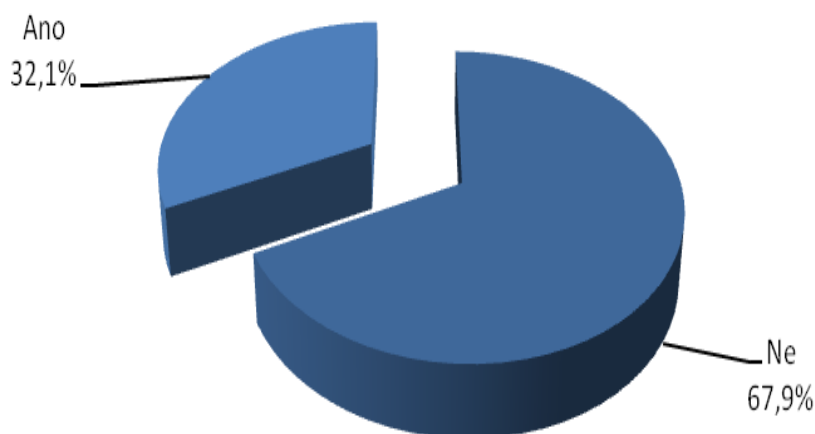
Z vyjádření žáků uvedených v Tab. 7 a Obr. 8 je patrné, že jsou více informováni o službách IPS ÚP (58,5 % žáků se kladně vyjádřilo na danou otázku). Více než polovina žáků věděla, že se mohou obrátit na IPS ÚP s otázkami ohledně jejich kariérového rozhodování.

Obr. 8 Povědomí o činnostech IPS ÚP

V případě povědomí o poradenských službách pedagogicko-psychologické poradny (PPP) byla informovanost žáků výrazně nižší viz Tab. 7 a Obr. 9. Pozitivně se k dané otázce vyjádřilo pouze 32,1 % žáků. Naopak více než dvě třetiny žáků (67,9 %) nevěděli, že se mohou poradit o své profesní orientaci s pracovníky z pedagogicko-psychologické poradny. Úroveň informovanosti žáků o poskytovaných službách této instituce je tedy poměrně nízká.

Obr. 9 Povědomí o činnostech PPP

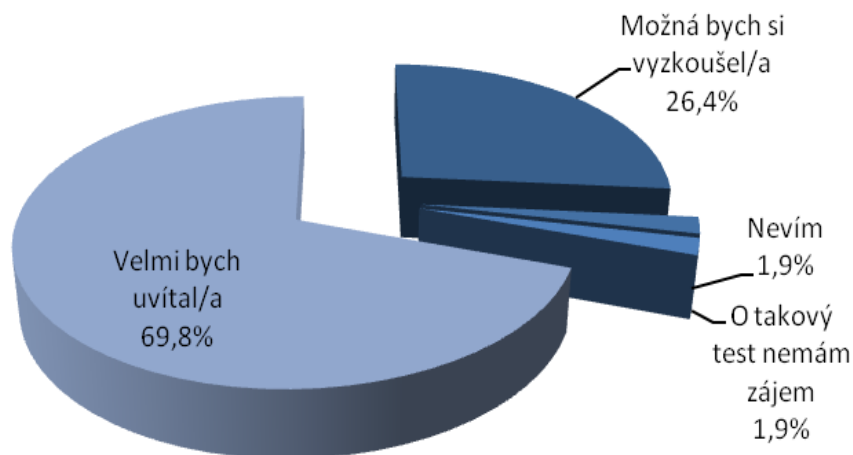
5.1.7 Informační potřeby vztahující se k sebepoznání

V tab. 7 jsou zaznamenány odpovědi na otázku: *Které informace byste o sobě chtěl/a zjistit prostřednictvím testů zájmů a předpokladů?* Tato otázka zjišťuje informační potřeby žáků vztahující se k sebepoznání.

Výsledky ukazují, že většina žáků se chce dozvědět, pro která povolání a studijní směry se hodí s ohledem na jejich zájmy a pro které povolání nebo studijní obory mají nejlepší předpoklady. O test zaměřený na odhalení případného souladu či nesouladu zdravotního stavu žáků s budoucími povoláními a studijními obory byl zájem značně nižší. (Tab. 8)

Tab. 8 Informační potřeby vztahující se k sebepoznání

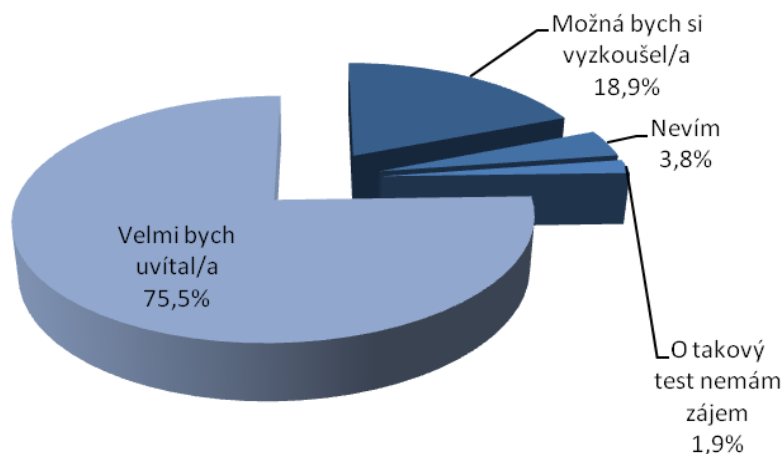
	<i>Jaká povolání a studijní směry jsou mi nejbližší s ohledem na mé zájmy?</i>		<i>Jakým povoláním a studijním oborům se mohu věnovat se svými schopnostmi a vlastnostmi?</i>		<i>Jakým povoláním a studijním oborům se mohu věnovat s ohledem na svůj zdravotní stav?</i>	
	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (v %)	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (v %)	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (v %)
Velmi bych uvítal/a	37	69,8	40	75,5	10	18,9
Možná bych vyzkoušel/a	14	26,4	10	18,9	16	30,2
Nevím	1	1,9	2	3,8	5	9,4
Nemám zájem	1	1,9	1	1,9	22	41,5
Celkem	53	100,0	53	100,0	53	100,0

Obr. 10 Zájem o test zájmů

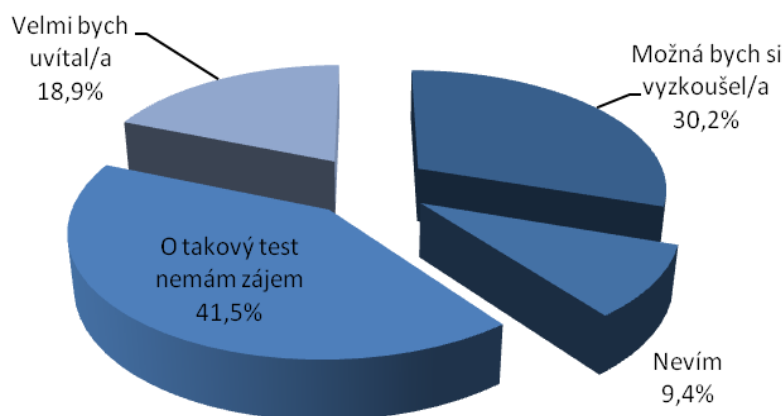
Na Obr. 10 můžeme vidět výše zmíněný pozitivní přístup žáků (69,8 %) k vyplňování zájmových testů. Přibližně 26,4 % žáků nejsou až tak přesvědčeni o přínosu,

ale přesto by si zájmový test rádi vyzkoušeli. O zájmový test vyloženě nemá zájem pouze 1,9 % žáků a stejný počet z nich (1,9 %) neví.

Obr. 11 Zájem o test schopností a vlastností

Test osobnostních předpokladů, tedy schopností a vlastností, by velmi uvítaly více než tři čtvrtiny žáků (75,5 %) a 18,9 % žáků by si ho rádo vyzkoušelo. O takový test nemá zájem pouze 1,9 % žáků a 3,8 % není rozhodnuto. (Obr. 11)

Obr. 12 Zájem o test zdravotního stavu

Obr. 12 dokládá snížený nezájem o test zdravotního stavu a fyzických předpokladů pro volbu budoucího povolání a studijního oboru. Více než polovina žáků buď o takový test nemá zájem (41,5 %), nebo se nedokáže rozhodnout (9,4 %). Pouze

18,9 % žáků uvedlo, že by si test rádo vyzkoušelo a 30,2 % žáků by si ho možná vyzkoušelo.

5.1.8 Rozvoj dovedností

V návaznosti na zjišťování informačních potřeb žáků byla do dotazníku zařazena otázka na zájem o rozvoj třech různých dovedností. Otázka zněla: *Považoval/a byste za užitečné absolvovat ve škole praktický výcvik zaměřený na rozvoj komunikačních dovedností, sociálních dovedností a zvládnání problémových situací?*

Tab. 9 Zájem o praktický výcvik zaměřený na rozvoj dovedností v následujících oblastech

	<i>Rozvoj komunikačních dovedností</i>		<i>Rozvoj sociálních dovedností</i>		<i>Zvládnání problémových situací</i>	
	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (v %)	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (v %)	Absolutní četnost (ni)	Relativní četnost (v %)
Velmi užitečné	31	58,5	16	30,2	29	54,7
Poměrně užitečné	19	35,8	23	43,4	13	24,5
Nevím	0	0,0	2	3,8	0	0,0
Neužitečné	1	1,9	8	15,1	9	17,0
Zbytečné	2	3,8	4	7,5	2	3,8
Celkem	53	100,0	53	100,0	53	100,0

Praktický výcvik zaměřený na rozvoj komunikačních dovedností hodnotí jako velmi užitečný 58,5 % žáků a jako poměrně užitečný 35,8 % žáků. Pouze 5,7 % žáků považuje tento druh výcviku za neužitečný nebo zbytečný. (Tab. 9)

Možnost absolvovat výcvik na rozvoj sociálních dovedností vidí jako velmi užitečnou 30,2 % žáků a jako poměrně užitečnou 43,4 % žáků. Rozvoj sociálních dovedností je neužitečný pro 15,1 % žáků a dokonce zbytečný pro 7,5 % žáků. Ostatní žáci (3,8 %) se nedokázali rozhodnout. (Tab. 9)

Praktický výcvik zaměřený na zvládnání problémových situací považuje za velmi užitečný nebo poměrně užitečný 79,2 % žáků. 17,0 % žáků považuje tento výcvik za neužitečný a 3,8 % žáků za zbytečný. (Tab. 9).

6 Diskuze

V této kapitole budou srovnány výsledky provedeného dotazníkového šetření na Obchodní akademii T. G. Masaryka v Jindřichově Hradci s výsledky od respondentů SOŠ a SOU z Výzkumu služeb kariérového poradenství a potřeb jeho klientů na základních a středních školách, který provedl v roce 2003 Národní ústav odborného vzdělávání. Výsledky lze vzájemně porovnat, protože v obou případech byl použit stejný dotazník. Zároveň budou výsledky konfrontovány i s dostupnými výsledky jiných výzkumů zabývajících se stejnou problematikou.

Z výzkumu Národního ústavu odborného vzdělávání vyplynulo, že na rozhodování žáků SOŠ a SOU o jejich profesní budoucnosti, mají velký vliv rodiče a blízcí příbuzní (50 % žáků jejich rady a doporučení využívá). Druhým nejpoužívanějším zdrojem informací jsou doporučení a zkušenosti přátel (42,6 %) a internet (33,7 %). Naopak pouze poměrně malá část respondentů využívá poradenských služeb od odborníků z úřadu práce (11,0 %), z pedagogicko-psychologické poradny (1,0 %) a od výchovného poradce (8,0 %). (Výzkum ..., 2003, s. 18)

Z provedeného průzkumu v rámci této práce je patrná změna v pořadí preferovaných informačních zdrojů. Na prvním místě, jako nejvyužívanější zdroj informací, se jednoznačně umístil internet (86,8 % žáků ho využívá), na druhém místě žáci (41,5 %) využívají doporučení rodičů a 37,7 % žáků využívá doporučení ostatních příbuzných a přátel a dny otevřených dveří. Význam internetu oproti výzkumu provedeného v roce 2003 výrazně vzrostl. Tuto skutečnost potvrzuje jednak výzkum Šťastnové a Drahoňovské (2012, s. 18), kde nejpreferovanějším zdrojem informací byl internet, tak i údaje Českého statistického úřadu (2014) o využívání informačních technologií (84 % žáků SOŠ používá internet). Pravděpodobně je tento nárůst v užívání internetu dán technologickým pokrokem v IT odvětví, následnou finanční dostupností počítačů, chytrých telefonů a tabletů, snadným použitím a celkovým trendem digitalizace. Možným negativním důsledkem tohoto zjištění je, že žáci na internetu získají informace, které nejsou ověřené, mohou být klamavé, chybné, případně neaktuální. Dále jsou informace na internetu často podávány ve zkrácené verzi, která komplikuje pochopení problematiky jako celku. Informace získané na internetu je proto dobré ověřovat z více zdrojů, využívat ověřené internetové zdroje a více o zde získaných informacích přemýšlet.

Skutečnost, že žáci využívají ve velké míře internet k hledání informací o kariérovém rozhodování, ještě neznamena, že vědí, kde na internetu adekvátní infor-

mace hledat. Bylo zjištěno, že pouze dvě internetové stránky věnující se problematice kariérového rozhodování znala většina žáků a těmito stránkami byly www.atlasskolstvi.cz a www.vysokeskoly.cz. Ostatní nabídnuté ověřené internetové stránky většina žáků vůbec neznala. Nízká znalost informačních portálů u žáků středních škol byla zjištěna i ve výzkumu Štastnové a Drahoňovské (2012, s. 22) a mezi nejvyužívanější stránky patřily také www.vysokeskoly.cz, www.atlasskolstvi.cz a www.vysokeskoly.com.

Oproti nárůstu oblíbenosti internetu byl v této práci zaznamenán pokles a velmi nízký zájem o služby odborníků na kariérové rozhodování, konkrétně o poradce z úřadu práce (1,9 %), z pedagogicko-psychologické poradny (0,0 %), školního psychologa (1,9 %), poradce z personální agentury (1,9 %) a výchovného poradce (1,9 %). Čím je dán nízký zájem o odborné poradenské služby, je diskutabilní a toto zjištění by mohlo být podnětem pro dalšího zkoumání. Jednak může být na vině neznalost populace včetně školy o službách těchto poradců, problematická spolupráce mezi školami a poradenskými institucemi, nebo například negativní zkušenost s poradenskými institucemi zaznamenaná rodiči, příbuznými, přáteli apod. Nevyužívání odborníku na kariérové poradenství může mít za následek, že žáci nedostanou odborný a kvalifikovaný názor, který by jim mohl výrazně usnadnit důležité životní rozhodnutí o jejich další vzdělávací a profesní dráze. Cílem je, aby žák našel povolání, ve kterém bude spokojený a které mu zajistí vyrovnaný život bez stresů a dalších negativních prožitků vyvolaných chybným rozhodnutím.

Dále byla zjišťována informovanost žáků o poradenských službách poskytovaných informačním poradenským střediskem při úřadu práce (IPS ÚP) a pedagogicko-psychologickou poradnou (PPP). Oproti výzkumu z roku 2003 se situace v informovanosti příliš nelišila. Stále přetrvává lepší informovanost o službách IPS ÚP, o kterých ví 58,5 % žáků, oproti informovanosti o poradenských službách PPP, o kterých ví 32,1 % žáků. Z porovnání výsledků je patrné, že využívání těchto institucí ze strany žáků se od roku 2003 nezlepšilo, naopak se o pár procentních bodů snížilo. Pokud se spolupráce těchto institucí se školami nezlepší, je pravděpodobné, že zájem o ně bude i nadále klesat. Přičemž žáci budou přicházet o odbornou pomoc při důležitém rozhodování o jejich budoucnosti.

Co se týče výsledků konkrétních informačních potřeb, tak ty se lišily od výsledků z Výzkumu ...(2003, s. 21) tím, že žáci Obchodní akademii T. G. Masaryka v Jindřichově Hradci chtějí získávat informace především o povoláních a to požadavky povolání na vzdělání, znalosti a dovednosti a obsah práce jednotlivých povolání. Naopak ve Výzkumu... (2003, s. 21) měli žáci SOŠ a SOU největší

zájem o informace o volných pracovních místech. Ve výzkumu Štastnové a Drahoňovské (2012, s. 23) byl největší zájem středoškoláku o informace o obsahu studia, o možnostech uplatnění v zaměstnání a o šanci se na zvolenou školu dostat. Z tohoto zjištění je patrné, že žáci Obchodní akademie T. G. Masaryka v Jindřichově Hradci stále nemají ujasněno, jaké povolání by v budoucnu chtěli vykonávat, a proto je zajímavá charakteristika jednotlivých povolání a náročnost požadavků na tato povolání. Informovanost žáků o jednotlivých povoláních je zásadní pro správnou volbu povolání. Žáci by si měli vybrat takové povolání, kde se budou schopni dále rozvíjet a seberealizovat. Na základě volby povolání si pak zvolí navazující vzdělávací instituci v konkrétním oboru, zaměření.

Hodnocení informačního zázemí samotnými žáky bylo téměř shodné s výsledky z Výzkumu ... (2003, 21). Pouze méně než 15 % žáků si myslí, že ve škole získává dostatečné informace k volbě povolání, většina žáků si myslí, že získává částečně dostatek informací nebo nedostatečné množství informací. Pozitivní rozdíl mezi výsledky je, že téměř dvakrát více žáků oproti žákům z výzkumu v roce 2003 si myslí, že celkově (ne pouze ve škole získaných informací) mají dostatečné nebo alespoň částečně dostatečné množství informací. Přesto je zjištění o nedostatku informací získaných ve škole znepokojující. Zvláště pak když škola působí jako hlavní subjekt pomáhající orientovat se ve velkém množství informací na internetu a žáci tak využívají informační zdroje, o kterých se dozvědí ve škole (Štastnová a Drahoňovská, 2012, s. 37). Nedostatečná angažovanost školy může mít za následek, že žáci nezhodnotí všechny objektivní faktory pro učinění vhodného kariérového rozhodnutí, nebudou mít dostatek informací a nebudou disponovat potřebným sebepoznáním. Jejich rozhodnutí následně nemusí být zcela racionální, nemusí odpovídat jejich schopnostem, vlastnostem, zájmům, fyzickým předpokladům, zdravotnímu stavu, vědomostem atd. a žáci následně učiní chybné rozhodnutí o další vzdělávací a profesní dráze.

Velmi podobné výsledky dotazníkové šetření provedeného v této práci s výsledky z výzkumu v roce 2003 byly zjištěny v otázkách zaměřených na zájem o testy sloužící k sebepoznání. Žáci mají významný zájem o testy na jaké povolání a studijní obory se hodí vzhledem ke svým zájmům, schopnostem a vlastnostem. Výrazně nižší zájem žáci mají o testy zdravotního stavu a předpokladů pro výkon budoucího povolání. Většina respondentů z dotazníkového šetření na střední ekonomické škole i respondentů z výzkumu z roku 2003 považují za užitečný výcvik komunikačních dovedností a zvládnání problémových situací.

7 Doporučení pro pedagogickou praxi

Zjištění, že žáci vybrané střední ekonomické školy vyhledávají informace pro kariérové rozhodování zejména na internetu, je znakem především samostatnosti žáků. Z toho důvodu je nutné zvyšovat informační gramotnost u žáků. Žáci by se měli naučit, jak vyhledávat na internetu aktuální a pravdivé informace, odlišovat je od těch nevěrohodných a dokázat s nimi efektivně zacházet. Zároveň poměrně důležitým informačním zdrojem zůstává stále vliv rodiny, příbuzných a přátel. Vzhledem k této skutečnosti je žádoucí rozvíjet spolupráci mezi školou a právě rodinou a příbuznými a věnovat se z pohledu školy osvětě této části populace zaměřené na kariérové poradenství (např. podávat informace o internetových stránkách obsahujících kariérové informace, předávat kariérové informace v tištěných brožurách apod.).

Protože žáci preferují z různých informačních zdrojů právě internet, je vhodné je seznámit s ověřenými a věrohodnými internetovými stránkami. Na základě provedené analýzy dostupných materiálů obsahujících kariérové informace na internetu v kapitole 4.4.4 této práce doporučuji škole, žákům, rodičům a příbuzným používat nadále již žáky poměrně známý portál www.atlasskolstvi.cz. Portál obsahuje aktuální přehled vyšších odborných škol, jazykových škol a vysokých škol v České republice. Dále doporučuji využívat internetovou stránku www.infoabsolvent.cz. Tato stránka patří mezi ověřené internetové zdroje s pravidelnou aktualizací obsahové náplně zajišťovanou týmem pracovníků informačního systému ISA+. Z výzkumu Drahoňovské a Eliášové (2011, s. 20-21) zaměřeného na analýzu práce a potřeb poradců v oblasti kariérového poradenství na středních školách byly zjištěny jimi nejpoužívanější internetové stránky. Nejvyužívanějším portálem byl www.vysokeskoly.cz, poté www.atlasskolstvi.cz a www.vysokeskoly.com. Mezi středně často využívanými portály figurovaly www.volbapovolani.cz, www.stredniskoly.cz, www.infoabsolvent.cz, www.vejska.cz, www.najdivs.cz a www.neflakamse.cz. Uvedené portály většinou obsahují databáze vzdělávacích zařízení a přehledy profesí s jejich popisem. Uvedené portály doporučuji škole též využívat a o jejich existenci informovat žáky a jejich rodiče. Jedná se o ověřené zdroje informací, které využívají odborníci na kariérové poradenství.

Vzhledem ke skutečnosti, že žáci mají největší zájem získávat informace o požadavcích jednotlivých povolání na vzdělání, znalosti a dovednosti a obsah práce

jednotlivých povolání, doporučuji škole věnovat větší pozornost této oblasti. Potřebné informace jsou dostupné například na portálech www.occupationguide.cz, www.infoabsolvent.cz a nápomocný může být i portál zaměřený na budoucnost profesí www.budoucnostprofesi.cz.

Z hlediska nízkého využívání služeb kariérových poradců a poměrně malé informovanosti o službách poradenských institucí je žádoucí, aby škola začala více spolupracovat zejména s informačním poradenským střediskem při úřadu práce (IPS ÚP). Podle mého názoru by škola měla zavést pravidelné exkurze do IPS ÚP pro všechny žáky čtvrtých případně třetích ročníků. IPS ÚP poskytuje poradenské služby související s volbou povolání, má k dispozici testy profesních zájmů, celostátní přehled povolání, karty povolání, informační letáky o jednotlivých povoláních a informační letáky jednotlivých škol (Integrovaný portál MPSV, 2015).

Dále z provedeného výzkumu vyplynulo, že škola svým žákům neposkytuje dostatek informací pro zodpovědnou volbu další vzdělávací a profesní dráhy. Z toho důvodu navrhuji škole vytvořit ucelený systém kariérového poradenství s přesně vymezenými oblastmi činností. Škole doporučuji prostudovat Návrh koncepce integrovaného systému kariérového poradenství od Jiřího Strádala dostupné na http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/ISKP_navrh_koncepce_finalprow_w_.pdf.

Podle Strádala (2013, s. 8-10) je vhodné, aby na škole působil tzv. hlavní kariérový poradce, který metodicky povede učitele, bude jim zajišťovat informační podporu, bude komunikovat s ostatními poradenskými subjekty (IPS ÚP, PPP apod.) a bude propagovat služby kariérového poradenství na škole. Současně je ale nutné aby se intenzivně věnovali kariérovému poradenství všichni učitelé na škole. Kariérové poradenství by mělo obsahovat vzdělání pro kariérové rozhodování a svět práce a mělo by být provázené se všemi vyučovanými předměty, kde by se žáci měli dozvídat, k čemu jim budou konkrétní znalosti a dovednosti v praxi. Kariérové poradenství by nemělo směřovat pouze k žákům školy ale i k jejich rodičům, protože právě doporučení a rady rodičů jsou i podle výsledků této práce druhým nevyužívanějším informačním zdrojem žáků. Důležitou roli v tomto procesu hraje zejména třídní učitel, který žáky zná nejlépe a s rodiči se pravidelně setkává na třídních schůzkách. (Strádal, 2013, s. 8-10)

Mé poslední doporučení navazuje na vysoký zájem žáků o testy sloužící k sebepoznání a výcvik komunikačních dovedností a zvládání problémových situací. Škola by podle mne měla zvážit zařazení těchto testů a výcviků do výuky.

8 Závěr

Tato práce je zaměřena na žáky posledních ročníků střední odborné školy s ekonomickým zaměřením, kteří stojí před důležitým rozhodnutím o své další vzdělávací a profesní dráze. Z provedeného průzkumu vyplývá, že všichni dotázaní žáci z oboru ekonomické lyceum jsou rozhodnuti dále se vzdělávat, 46,4 % z nich by chtělo studovat VOŠ nebo VŠ ekonomického zaměření a 53,6 % z nich by chtělo studovat VOŠ nebo VŠ s jiným než ekonomickým zaměřením. Z dotázaných studentů z oboru obchodní akademie chce studovat VOŠ nebo VŠ ekonomického zaměření 40,0 % žáků a 20 % žáků by chtělo studovat VOŠ nebo VŠ jiného než ekonomického zaměření, 16,0 % žáků by chtělo pracovat ve vystudovaném oboru a 24,0 % v jiném oboru.

Jednoznačně nejvyužívanějším zdrojem pro rozhodování o vlastní vzdělávací a profesní dráze je internet (využívá ho 86,8 % žáků). Dalším nejpreferovanějším zdrojem informací jsou rodiče a jejich doporučení (41,5 %), poté doporučení ostatních příbuzných a přátel (37,7 %), dny otevřených dveří (37,7 %) a informační příručky v podobě tištěných propagačních materiálů (34,0 %).

Na internetu žáci navštěvují nejčastěji portál www.atlasskolstvi.cz (37,7 %) a www.vysokeskoly.cz (28,3 %). Ostatní portály většinou žáci neznají, případně je znají, ale nic tam nehledají nebo jim nepomohly, když potřebovali.

Informace, které žáci považují za nejpotřebnější, jsou informace o povoláních. Konkrétně mají žáci zájem o informace o požadavcích jednotlivých povolání na vzdělání, znalosti a dovednosti a obsah práce jednotlivých povolání. Dále žáci vyžadují informace spojené s uplatněním na trhu práce a volnými pracovními místy. Jedná se o následující informační potřeby: informace o uplatnění absolventů konkrétního oboru v praxi, informace o volných pracovních místech – organizace, druh práce, mzda, požadavky, informace o profilu absolventa – co se naučím, na jaká povolání budu připraven, databáze volných pracovních míst – kde je najít, uplatnění absolventů vybrané školy v praxi, podrobnější informace o volných pracovních místech – pracovní doba a šance na přijetí do studia na zvolený obor.

Pouze 30,2 % žáků se domnívá, že jsou dostatečně informovaní pro učinění co nejlepšího rozhodnutí o své profesní a vzdělávací dráze a 56,6 % žáků se domnívá, že jsou částečně dostatečně informovaní. Znepokojivá je role školy, jako poskytovatele informací pro kariérové rozhodování svých žáků. Dostatek informací souvisejících s rozhodováním o vzdělávací a profesní dráze získává ve škole pou-

ze 13,2 % dotázaných žáků a téměř polovina všech dotázaných žáků nedostává ve škole dostatek informací, případně není schopná se rozhodnout.

Povědomí o institucích poskytujících kariérové informace je poměrně nízké. Mezi žáky panuje lepší informovanost o službách informačního poradenského střediska při úřadu práce, o kterých ví 58,5 % žáků, v porovnání s informovaností o poradenských službách pedagogicko-psychologické poradny, o kterých ví 32,1 % žáků.

Z provedeného průzkumu dále vyplývá, že škola by měla zvážit zařazení zájmových testů a testů schopností a vlastností do výuky. Testy slouží k odhalení, pro která povolání nebo studijní obory mají žáci nejlepší předpoklady a většina žáků by tyto testy velmi uvítala. Zároveň je mezi žáky zájem o praktické výcviky zaměřené na rozvoj komunikačních dovedností a zvládnání problémových situací.

Bakalářská práce tímto přispěla k doplnění problematiky, jaké informace v problematice volby další vzdělávací a profesní dráhy žáků středních odborných škol žáci považují za důležité a jaké informační zdroje využívají. Současně byly splněny i další související cíle vytyčené na začátku práce. Přínosem bakalářské práce je zmapování aktuální situace problematiky na Obchodní akademii T. G. Masaryka v Jindřichově Hradci včetně poskytnutých doporučení pro pedagogickou praxi a porovnání/aktualizace zjištěných výsledků s výsledky získanými v roce 2003 Národním ústavem odborného vzdělávání. Vzhledem nízkému počtu respondentů, ale nelze výsledky této práce zobecňovat.

9 Seznam použité literatury

Atlas školství ...kam na školu [online]. Brno: P.F. Art, spol. s r. o. 2015 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.atlasskolstvi.cz>

BĚLOHLÁVEK, FRANTIŠEK. *Osobní kariéra*. Praha: Grada, 1994, 109 s.
ISBN 80-716-9083-X.

Budoucnost profesí [online]. Praha: Národní vzdělávací fond, o.p.s., 2015, 16. 02. 2015 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.budoucnostprofesi.cz>

BURDOVÁ, JENY, ET AL. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2011*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2011, 99 s. ISBN 978-80-87063-38-5.

Český statistický úřad [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014 [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz>

DRAHOŇOVSKÁ, PETRA A IVANA ELIÁŠOVÁ. *Analýza práce a potřeb poradců v oblasti kariérového poradenství na školách*. [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2011 [cit. 2015-05-04]. 51 s. Dostupné z: https://www.skoly-online.cz/data/PORADCI_SKOLY_FINAL_pro_www_opr.pdf

Gaudeamus. [online]. Brno: Veletrh Gaudeamus, 2013 [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://www.gaudeamus.cz>

HANSEN, ELLEN. *Kariérové poradenství: příručka pro země s nízkými a středními příjmy*. Vyd. 1. Praha: Dům zahraničních služeb MŠMT, 2007, 110 s.
ISBN 978-809-0400-528.

HLAĎO, PETR. *Svět práce: propedeutika pro učitele průřezového tématu člověk a svět práce na středních odborných školách* [online]. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2012, 138 s. [cit. 2015-01-13], ISBN 978-80-7375-606-2. Dostupné z: <http://www.vychova-vzdelavani.cz/svetprace.pdf>

HLAĎO, PETR. *Rozhodování žáků absolventských ročníků základních škol o další vzdělávací a profesní dráze: analýza na základě dotazníkového šetření a ohniskových skupin*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2013, 358 s. Monografie.
ISBN 978-807-3758-745.

HLAĎO, PETR A PETRA DRAHOŇOVSKÁ. *Rozhodování žáků základních a středních škol o dalším studiu a práci v pohledu žáků i jejich rodičů: Analýza vlivů sociálního okolí a využívání informačních zdrojů na základě dotazníkového šetření* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012 [cit. 2014-08-05]. 45 s. Do-

- stupné z: http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/KP_Volba_zaci_rodice_pro_w ww.pdf
- HŘEBÍČEK, LIBOR. *Praxe profesně kariérního poradenství na ZŠ a SŠ* [on-line]. Brno, 2002 [cit. 2014-08-27]. 40 s. Dostupné z: http://vychova-vzdelavani.cz/download/karierove_poradenstvi.pdf
- Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2015 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz>
- Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí* [online]. Praha: Ministerstvo práce a a sociálních věcí, 2015 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz>
- Integrovaný systém o průměrném výdělku* [online]. Praha: TREXIMA, spol. s r.o., 2014 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.ispv.cz>
- Integrovaný systém typových pozic* [online]. Praha: TREXIMA, spol. s r.o., 2014 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.istp.cz>
- Kam po maturitě.cz: Vaše brána ke vzdělání* [online]. Praha: Amos – Kampomaturite.cz, s.r.o., 2014 [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://www.kampomaturite.cz>
- KNOLL, JIŘÍ. *Metodický materiál pro kariérové poradce: jeho realizace ve Střední škole automobilní v Holicích 2010*. In: SŠA Holice [online]. 2010 [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://www.spsauto.cz/files/dokumenty/Metmatkp.pdf>
- KUČAŘ, PAVEL, JIŘÍ VOJTĚCH A DAVID KLEŇHA. *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání*. [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2014 [cit. 2014-08-27]. Dostupné z: file:///C:/Users/Acer/Downloads/F-9.0.88_Prechod_absolventu_SS_do_terciarniho_vzdelavani_2014.pdf
- MALINOVÁ, LENKA. *Rozvoj profesní kariéry*. Praha: Oeconomica, 2011, 151 s. ISBN 978-802-4517-964.
- MEZERA, ANTONÍN. *Hollandova teorie profesního vývoje: Příručka*. [online]. 2005 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: http://vychova-vzdelavani.cz/download/holland_mezera.pdf
- Národní informační centrum pro mládež*. [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2015 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.icm.cz>
- Národní ústav odborného vzdělávání*. [online]. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2012 [cit. 2015-03-31]. Dostupné z: <http://nuov.cz>

- PALÁN, ZDENĚK. *Andragogický slovník*. [online]. Praha: Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR, o.s. Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR, o.s., 2002 [cit. 2015-01-13]. Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník>
- PIÁLKOVÁ, SIMONA, JIŘÍ VOJTĚCH A DAVID KLEŇHA. *Úspěšnost absolventů SŠ ve vysokoškolském studiu, předčasné odchody ze vzdělávání*. [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2014 [cit. 2014-08-27]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-95>
- Problematika sebepoznávání a samostatného rozhodování*. [online]. Petrovice u Karviné: Střední odborné učiliště DAKOL, s.r.o., 2009 [cit. 2014-10-15]. Dostupné z: <http://www.karipo.cz/www/cz/distancni-program>
- PRŮCHA, JAN, ELIŠKA WALTEROVÁ A JIŘÍ MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., Praha: Portál, 2013, 400 s. ISBN 978-80-262-0403-9.
- Průvodce světem povolání* [online]. Praha: 5D software spol. s r.o., 2007 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.occupationsguide.cz/cz/main/default.aspx>
- SCIO: Moderní vzdělávání nejen ve škole!* [online]. Praha: WWW.SCIO.CZ, S.R.O., 2015 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.scio.cz/>
- SKÁCELOVÁ, PAVLA A JIŘÍ VOJTĚCH. *Názory pracovníků úřadů práce na uplatnění absolventů škol v období ekonomické krize*. In: Národní ústav odborného vzdělávání [online]. Praha, 2009 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-42&NazevSeo=Nazory-pracovniku-uradu-prace-na-uplatneni->
- STRÁDAL, JIŘÍ. *Návrh koncepce Integrovaného systému kariérového poradenství* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2013. 41s. [cit. 2015-05-15]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/ISKP_navr_h_koncepce_finalprowww_.pdf
- STRÁDAL, JIŘÍ. *Praktické činnosti pro 6.–9. ročník základních škol: člověk a svět práce: příprava na volbu povolání*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2001. 79 s. ISBN 80-7168-778-2.
- SZEBESTOVÁ, ZDEŇKA, ET AL. *Průřezová témata ve výuce žáků odborných škol 2. díl: ČLOVĚK A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012. ISBN 978-80-87063-39-2.
- ŠPOK, DALIBOR. *Povolání, zaměstnání, pracovní pozice nebo profese* [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-01-13]. Dostupné z: <http://www.etlabora.cz/povolani-zamestnani-pracovni-pozice-profese/#>

- ŠTASTNOVÁ, PAVLÍNA A PETRA DRAHOŇOVSKÁ. *Jak žáci základních a středních škol vyberají svou další vzdělávací nebo pracovní kariéru: analýza výsledků dotazníkového šetření žáků základních a středních škol*. [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012. 40s. [cit. 2013-12-11]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/publikace-a-periodika/jak-zaci-zakladnich-a-strednich-skol-vybiraji-svou-dalsi>
- TICHÁ, MILENA. *K průřezovému tématu Člověk a svět práce*. In: Metodický portál inspirace a zkušenosti učitelů [online]. 2010 [cit. 2014-08-26]. Dostupné z: file:///G:/BP_UOP/elearning/K%20pr%C5%AF%C5%99ezov%C3%A9mu%20t%C3%A9matu%20%C4%8Clov%C4%9Bk%20a%20sv%C4%9Bt%20pr%C3%A1ce.html.
- TOMŠÍK, PAVEL A JIŘÍ DUDA. *Řízení lidských zdrojů*. Vyd. 1. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2011, 266 s. ISBN 978-80-7375-556-0.
- Týdeník učitelské noviny* [online]. Praha: GNOSIS spol. s r. o., 2013 [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://www.ucitelskenoviny.cz>
- ÚLOVEC, MARTIN A JIŘÍ VOJTĚCH. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2014*. [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2014, [cit. 2014-12-27]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-97>
- Vějška.cz Vysoká škola efektivně* [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.vejska.cz>
- Volba povolání* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2009 [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.vychova-vzdelavani.cz>
- VysokeSkoly.com: najdi si svou školu* [online]. Praha: Amos – Kampomaturite.cz, s.r.o., 2015 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.vysokeskoly.com>
- VysokeSkoly.cz* [online]. Praha, 2015 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://vysokeskoly.cz/>
- Výzkum služeb kariérového poradenství a potřeb jeho klientů na základních a středních školách v ČR: souhrnná zpráva* [online]. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2003, 22. 11. 2008 [cit. 2013-12-11]. Dostupné z: <http://www.vychova-vzdelavani.cz/files/dokumenty/download/zprava.pdf>
- Vzdělání.cz* [online]. Brno: A-WebSys, spol. s r.o., 2015 [cit. 2015-01-06]. Dostupné z: <http://www.vzdelani.cz/>

Přílohy

A Dotazník

Informační zdroje v procesu rozhodování žáků o další vzdělávací a profesní dráze

Milí žáci,

dovoluji si Vás požádat o vyplnění krátkého dotazníku, který bude sloužit ke zmapování situace v oblasti informačních zdrojů jako jednoho z faktorů ovlivňujících kariérové rozhodování.

Dotazník je anonymní, vyplnění Vám zabere přibližně 5-10 minut. Otázky si prosím pozorně přečtěte, pokud není uvedeno jinak, u každé otázky zaškrtněte pouze 1 odpověď.

- 1) Po maturitě bych chtěl/a?
  - Studovat na VOŠ nebo VŠ ekonomického zaměření.
  - Studovat na VOŠ nebo VŠ s jiným než ekonomickým zaměřením.
  - Pracovat ve vystudovaném oboru.
  - Pracovat v jiném oboru než vystudovaném.
  - Jiné, uveďte .....

- 2) Kdo nebo co Vám nejvíce pomáhá orientovat se při rozhodování o vlastní profesní budoucnosti, v možnostech dalšího studia, volby budoucího povolání nebo pracovního uplatnění? Můžete zaškrtnout i více odpovědí.
  - Doporučení rodičů
  - Příklad rodičů
  - Doporučení ostatních příbuzných a přátel
  - Příklad ostatních příbuzných a přátel
  - Výchovní poradce
  - Jiný pedagog
  - Školní psycholog
  - Poradce z pedagogicko-psychologické poradny
  - Poradce z úřadu práce
  - Poradce z personální agentury
  - Informační příručky (tištěné a propagační materiály)
  - Internet
  - Ostatní média (časopisy, noviny, rádio, TV ...)
  - Dny otevřených dveří na školách
  - Veletrhy vzdělávacích příležitostí
  - Informace získané jinak ve škole
  - Jiné, uveďte .....

3) Jak Vám pomohly následující webové stránky při hledání informací kam po škole?

	Znám, ale nic tam nehledám	Znám a pomohly mi	Znám, ale nepomohly mi	Neznám
www.vysokeskoly.cz				
www.atlasskolství.cz				
www.vysokéškoly.com				
www.volbapovolání.cz				
www.vejska.cz				
www.najdivs.cz				
www.portal.mpsv.cz				
www.budoucnostprofesi.cz				
www.infoabsolvent.cz				
www.neflakamse.cz				
www.istp.cz				
www.ispv.cz				
www.occupationsguide.cz				
www.eu-dat.cz				
www.gwo.cz				

4) Jaké informace považujete za velmi důležité k tomu, abyste se mohl/a odpovědně rozhodnout o své další vzdělávací a profesní dráze?

		Důležité	Poměrně důležité	Spíše ne-důležité	Nedůležité
	Informační potřeby v souvislosti s volbou povolání				
Povolání	Obsah práce v jednotlivých povoláních/profesích				
	Požadavky příslušných povolání na vzdělání, znalosti a dovednosti				
	Požadavky příslušných povolání na zdravotní stav a fyzické předp.				
	Mzdové podmínky v příslušných povoláních				
Studijní obory	Jaké studijní obory existují				
	Seznamy škol, kde jsou obory vyučovány				
	Požadavky na zdravotní stav uchazečů o zvolený obor				
	Šance na přijetí do studia na zvolený obor				

	Náročnost studia ve zvoleném oboru				
	Vyučovací předměty ve zvoleném oboru				
	Profil absolventa – co se naučím, na jaká povolání budu připraven				
	Možnosti studia v zahraničí				
	Uplatnění absolventů v praxi				
	Míra nezaměstnanosti absolventů oboru				
Jednotlivé školy	Základní údaje o školách – adresa, web, ...				
	Vyučované obory na vybrané škole				
	Organizace studia				
	Zda je škola státní nebo soukromá				
	Zda se platí školné a jak vysoké				
	Úspěšnost absolventů při přijímání na vyšší typ škol				
	Uplatnění absolventů vybrané školy v praxi				
	Míra nezaměstnanosti absolventů				
	Prestiž vybrané školy				
	Možnosti ubytování a za jakých podmínek				
	Úroveň výuky cizích jazyků				
	Den otevřených dveří vybrané školy				
Kurzy	Vzdělávací, jazykové a rekvalifikační kurzy – obsah, délka, cena				
	Prestiž organizace realizující kurz				
	Kde se lze o nabídce kurzů informovat				
Možnosti zaměstnání	Postupy, jak hledat zaměstnání				
	Databáze volných pracovních míst – kde je najít, jak s nimi pracovat				
	Informace o volných pracovních místech – organizace, druh práce, mzda, požadavky				
	Podrobnější informace o prac. místech – prac. doba, růst mezd, prac. postup				
	Kde se poradit o vhodných možnostech zaměstnání				
	Možnosti zaměstnání v zahraničí				
Právo	Ucházení se o zaměstnání – jak psát životopis, jaký je průběh pohovorů				
	Práva a povinnosti zaměstnanců				
	Možnosti podnikání				

	Ano	Pouze částečně	Nevím	Ne
5) Domníváte se, že v tuto chvíli máte dostatek informací pro to, abyste se mohli co nejlépe rozhodnout ohledně Vaší profesní budoucnosti - volby povolání, dalšího vzdělávání, příp. uplatnění na trhu práce?				
6) Jsou informace, které získáváte na Vaší škole v souvislosti s volbou povolání a možnostmi dalšího studia dostatečné?				

- 7) Věděli jste, že se můžete informovat o otázkách týkajících se budoucí profesní orientace v následujících institucích?

	Ano	Ne
V informačním a poradenském středisku úřadu práce		
V pedagogicko-psychologické poradně		

- 8) Které informace byste o sobě chtěl/a zjistit prostřednictvím testů zájmů a předpokladů?

	Velmi bych uvítal/a	Možná bych si vyzkoušel/a	O takový test nemám zájem	Nevím
Jaká povolání a studijní směry jsou mi nejbližší s ohledem na mé zájmy?				
Jakým povoláním a studijním oborům se mohu věnovat se svými schopnostmi a vlastnostmi?				
Jakým povoláním a studijním oborům se mohu věnovat s ohledem na svůj zdravotní stav?				

9) Považoval/a byste za užitečné absolvovat ve škole praktický výcvik zaměřený na rozvoj dovedností v následujících oblastech?

	Velmi užitečné	Poměrně užitečné	Nijak zvlášť užitečné	Zbytečné	Nevím
Rozvoj komunikačních dovedností					
Rozvoj sociálních dovedností					
Zvládnání problémových situací					

10) Jaký studijní obor studujete?

- Obchodní akademie
- Ekonomické lyceum

Děkuji za Vaši spolupráci.
Ing. Nikola Kudrfalcová